

[Poul Møller.]

deribevinger gældende bestemmelser, går jeg ud fra at den højtærede justitsminister vil påse.

Spørgsmålet om, hvorvidt dette er egnet til at gavne dansk film, er ikke overladt til filmsfondens bedømmelse. Hvis man læser § 18 igennem, har folketinget nøje specificeret, hvad midlerne kan bruges til. Man kan virkelig ikke kalde denne spisning for en administrativ udgift, så kommer vi for langt ud med hensyn til administrationsudgifter her i landet.

Der står i § 18, stk. 2, at fondens midler skal bruges til uddannelse på filmskunstneriske og filmstekniske områder, til produktion af kortfilm, til ydelse af kvalitetsbidrag, til ydelse af garanti, til ydelse af støtte til udarbejdelse af filmsmanuskripter, til præmiering af filmsudlejere, til ydelse af lån til bevillingshavere, til ydelse af stipendier til filmskunstnere, til ydelse af støtte til danske films deltagelse ved udenlandske filmsfestivaler, og derudover, som jeg citerede, kan ministeren give særlig tilladelse til ydelse af fondens midler. Det er imidlertid præciseret mange gange her i folketinget, at vil man have bevilling til en sådan fests afholdelse, er det bevillingsmyndighederne, der skal yde denne bevilling. Det er præciseret over for statsbanerne, der også har sit selvstændige budget, og det er præciseret over for mange andre foretagender her i landet, at man kan ikke bruge 40.000 kr., som ikke er omfattet af finanslovens budget. Når der står, at filmslovens budget skal godkendes på finansloven, hvad det også er blevet, så kan man ikke bruge det til anvendelse heraf, og derfor vil jeg gerne til sidst stille dette til-lægsspørgsmål til den højtærede kulturminister, om han vil pålægge filmsfonden ikke i fremtiden at anvende disse så store midler til fest ved uddeling af filmsfondens penge.

Ministeren for kulturelle anliggender (Sølvhøj): I modsætning til det ærede medlem hr. Poul Møller finder jeg, at det i denne særlige forbindelse, hvor stat og erhverv arbejder sammen for at skabe interesse for kunstneriske danske film, er en naturlig administrativ udgift i henhold til lovens § 18, stk. 1. At arrangementet også virkelig har skabt interesse om dansk film, kan en-

hver aflæse af aviserne lørdag den 4. december, der netop bekræfter den store interesse for kunstneriske danske film, en interesse, der i særlig grad er blevet forstærket ved, at man har fulgt den internationale sædvane, som vi næppe skal afvige så forfærdelig meget fra her, hvis vi vil skabe et stort, dansk publikum til vore gode film.

Når man yderligere tager i betragtning, at der den aften uddeltes $1\frac{3}{4}$ mill. kr., ikke i gaver, som det ærede medlem siger, men i præmier, finder jeg, at en administrativ udgift af denne art på 2-3 pct. af dette beløb ikke kan give mig anledning til at påtale det skete og ej heller til at udstede forbud mod, at man holder en fest næste år.

Jeg kan forsikre det ærede medlem, at den lidt puritanske indstilling, som jeg i og for sig glæder mig over i forholdet til offentlige udgifter, skal jeg gerne understrege, når næste års fest skal afholdes, men jeg finder ikke, at der er nogen grund til at bryde international sædvane, og jeg finder også, der er hjemmel i filmsloven for den fest, der her har været holdt. Når stat og erhverv arbejder sammen, må man en gang imellem fravige det, der ellers er den faste statslige praksis.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 2023).

Forhandlingen genoptoges.

Knud Hertling: Det er for enhver en ganske behagelig fornemmelse at føle sig som medlem af en velhavende familie. Denne fornemmelse turde være fremherskende også hos den grønlandske befolkning, der jo trods alt er medlem af familien Danmark. Denne familie er trods mange økonomiske problemer ikke nogen fattig familie, selv med den store verdens

[Knud Hertling.]

målestok. Betragtet fra den del af familien, der selv lever under fattigdommens tegn, kan familien i Danmark ligefrem synes at være meget rig, ja, så rig, at man dér, i hvert fald efter hvad en fjernsynsudsendelse fortalte for nogen tid siden, fodrer hundene med rigtig menneskemad. Sådanne forhold betragtet fra familiemedlemmer, hos hvem sult ikke er noget ukendt fænomen, må give anledning til megen eftertanke. Jeg har læst i forskellige blade, at visse dyrevenlige mennesker gerne ville starte indsamling af penge til de sultne grønlandske hunde. Jeg vil henstille til disse mennesker først og fremmest at tænke på nødlidende medmennesker i stedet for hunde.

Nu er det ganske vist sådan, at også rige mennesker virkelig kan komme ud for økonomiske problemer. Det store problem kan opstå, på hvilken måde man bedst kan anvende sin rigdom, om ikke for andet så dog for at opretholde den levestandard, man i dag har opnået. Denne problemstilling kan løses på forskellige måder. Man kan forøge familieformuen ved indskrænkning af familiemedlemmernes efterspørgsel efter forbrugsvarer gennem afgifter, tvungen opsparing, huslejerregulering, kreditstramning m. v. Sådanne restriktioner er jo blot udtryk for, at man gerne ser helhedens vel fremmet mest muligt.

Jeg vil ønske, at jeg i forbindelse med førstebehandlingen af det fremsatte forslag til finanslov for finansåret 1966-67 kunne give udtryk for ægte begejstring over, at både drifts- og anlægsbudgettet for Grønlands vedkommende udviser stigning i forhold til tidligere og nuværende finanslove. Dette kan man virkelig glæde sig over i sit stille sind, men den manglende begejstring skyldes den omstændighed, at det bevilgede beløb langt fra dækker det absolut nødvendige behov, hvis opfyldelse haster i vor fattigste del af riget. Er Danmark alligevel så fattigt, at det selv med et forventet kasseoverskud på ca. 700 mill. kr. er fuldstændig udelukket at bevilge flere penge til bekæmpelsen af den åndelige og materielle nød i Grønland?

Men de penge, vi i hvert fald er sikre på at kunne få, hvad skal de bruges til? Ja, svaret herpå kan vi se i finanslovsforslaget; der burde således ikke være nogen tvivl

her, men det er der alligevel. Der hersker nu tvivl både om intensiteten af anlægsvirksomheden og om, hvilken prioritetsorden der skal opstilles.

Embedsmænd fra ministeriet for Grønland har for nylig været i Godthåb til de såkaldte anlægsmøder, hvor også repræsentanter for Grønlands landsråd, landshøvedingembedet samt forskellige institutionsledere deltog. Ifølge meddelelser i pressen drøftede man herunder den ønskelige kapacitetsudvidelse, og det forlød fra mødet, at ministeriets departementschef, uden tvivl efter ordre fra højere sted, har foreslået, at man i en periode på 3 år skulle være lidt tilbageholdende med anlægsarbejder og i stedet koncentrere sig om udbygning af det tekniske apparat; denne udbygning skulle da kunne medføre en kapacitetsudvidelse på mindst 40 pct. Det er jo forjættende toner. Spørgsmålet bliver så bare, om der kan skaffes tilsvarende forøgelse af bevillingerne.

Der er næppe nogen, der kan være imod tanken om udbygning af det tekniske apparat med udvidelse af den tekniske kapacitet for øje. Det, der kan diskuteres, er, på hvilken måde udvidelsen kan ske. Herom kan der uden tvivl opnås enighed. Uenigheden opstår imidlertid i det øjeblik, man begynder at diskutere, på hvilke områder af byggeaktiviteten en vis retardering skal ske, mens det tekniske apparat udbygges.

Lad mig først sige et par ord om, hvilke muligheder der findes for udbygningen af det tekniske apparat. I første omgang synes der at være to muligheder. For det første en direkte udvidelse af Grønlands tekniske organisation, altså en betydelig udvidelse af et i forvejen meget stort statsapparat. For det andet kan der blive tale om at forsøge at finde frem til udvidelsesmuligheder inden for den private sektor af byggeaktiviteten både i Danmark og i Grønland.

Den første mulighed er efter min opfattelse den mindst tilrådelige; den tungt arbejdende organisation er stor nok i forvejen, og de politiske udsigter for godkendelse af denne mulighed er meget små. Den anden mulighed åbner større perspektiver, og jeg skal henstille til den højtærede minister for Grønland nøje at undersøge denne mulighed. Ikke blot tror jeg, at man kan

[Knaud Hertling.]

finde frem til rådgivende ingeniører og arkitekter her i landet, der i væsentlig grad kan aflaste Grønlands tekniske organisation ved projekteringen af forskellige byggeforetagender, men jeg tror også, man kan finde frem til flere virksomheder her i landet, der fremstiller f. eks. nye hustyper, som er billigere end de gængse hustyper, man bygger i Grønland i dag. Netop i den seneste tid skrives der i dagbladene en del om vellykkede forsøg med præfabrikerede huse, hvis opførelse billiggøres både gennem tidsbesparelsen og fabriksfremstillingen; alene tidsfaktoren ved opførelsen af huse i Grønland er stærkt belastende for priserne, hvorfor f. eks. halvering af byggetiden for et hus vil betyde væsentlige besparelser, og man kan derved oven i købet forøge kapaciteten. Hvis man for alvor undersøgte denne mulighed, og muligheden viste sig at være til stede, ville man uden tvivl i høj grad kunne forkorte den tid, man mener vil medgå til kapacitetsudvidelsen. Den tid, der indvindes derved, vil i hvert tilfælde kunne spare os for mange spekulationer over forsvarligheden af retardering af andre mindst lige så vigtige byggeforetagender.

Det er klart, at risikoen for, at andre områder kan rammes af standsning eller formindskelse, er til stede, når man kan blive nødt til at bruge mange millioner kroner til udbygning af det tekniske apparat. Hvilke områder er det så, der skal rammes? Boligbyggeriet? Forlydender herom har været fremme. Udbygningen af erhvervslivet, sociale institutioner, undervisningen, oplysningsvirksomheden, sundhedsvæsenet eller hvad? Ingen bryder sig om at træffe et valg. Behovene inden for disse områder er så store i Grønland, at hvad man end vælger, vil dette valg være forkert. Det er hårde betingelser for dem, der kan blive tvunget til at foretage et valg.

Som sagt har der været forlydender fremme om, at boligbyggeriet i Grønland kan blive det område, der først og fremmest kan blive ramt i forbindelse med bestræbelserne på at udvide den tekniske kapacitet. Jeg personlig er ikke enig heri. Allerede i min jomfrutale i det høje ting for godt et år siden fremhævede jeg betydningen af en god bolig for familiens og dermed for hele samfundets trivsel. Herudover står vi i den

situation i Grønland i dag, at boligmangelen er ufattelig stor i alle dele af Grønland, men selvfølgelig størst i byerne.

Det vil erindres, at et af de bedste forslag, som Grønlandsudvalget af 1960 har fremsat, går ud på koncentration af befolkningen i Grønland specielt i de 4 åbenvandsbyer, hvor helårsfiskeri er muligt. Dette forslag bygger på de bestræbelser, som har været i gang allerede i begyndelsen af 1950'erne, da myndighederne i Grønland begyndte at agitere for en befolkningskoncentration.

Den agitation virker i dag; mange beboere fra de små udsteder og bopladser med dårlige erhvervsforhold søger i disse år i stort antal ind til byerne. Nogle familier finder også bolig dér, men lige så mange, om ikke flere frister en kummerlig tilværelse i disse byer. Det kan vi ikke være bekendt. Vi har lokket disse mennesker ind til byerne under falske forudsætninger. For ganske nylig fik jeg fortalt, at kommunalbestyrelsen i en af de omtalte åbenvandsbyer har måttet henstille til mange tilflyttere, der havde søgt arbejde i byen, at de flyttede tilbage til det sted, de kom fra, idet man ikke kunne skaffe boliger til dem. Det er jo stik imod hensigten, men hvad skulle man ellers gøre? Skulle man eventuelt lade disse mennesker sulte eller fryse ihjel i vinterkulden, eller skulle man sende dem tilbage til deres gamle, dårlige huse på udstederne, hvor de ganske vist mangler arbejdsmuligheder, men hvor de dog kan overleve vinteren med lidt fangst og megen socialhjælp?

Når jeg forsøger at argumentere for nødvendigheden af fortsat intensivning af boligbyggeriet i Grønland — og denne opfattelse deles også af de grønlandske forhandlere i det før omtalte anlægsmøde i Godthåb — møder jeg somme tider det modargument, at man ikke kan leve af boliger. Forudsætningen for en bolig er trods alt, at man kan betale boligen, altså: erhvervsmulighederne må have første prioritet. Et sådant modargument er svært at modsige, men på den anden side kan man også sige det på den måde — som den højtærede statsminister ynder at sige — at man kan risikere at dø ved ikke at have en bolig eller ved at have en usund bolig, for sandheden er den i dagens Grønland, at vi, ud over at vi mangler boliger til befolkningsstilvæksten og herunder

[Knud Hertling.]

til ungdommen, også må tage hensyn til, at op imod halvdelen af de eksisterende boliger er saneringsmodne; så alvorlig er bolig-situationen. Jeg siger således blankt nej til at bygge huse til maskinerne på bekostning af boliger til menneskene.

Ja vel, skal det så være oplysningsvirk-somheden og skolevæsenet, der må tilside-sættes? Nej. Rigtig oplysning og tidssva-rende skolegang skulle gerne være grund-laget for hele udviklingen i Grønland. Mon nogen vil modsige betydningen af at have en oplysningsvirksomhed i Grønland som grundlag for menneskenes mulighed for at kunne følge med i den tekniske ud-vikling? Næppe. Den vigtigste faktor for folkeoplysningen i Grønland er Grønlands radio i Godthåb. Denne radiofoni kan imid-ler tid selv efter indførelsen af kortbølge-senderen ikke høres i alle dele af Grønland om sommeren. Det er en skandale. Her kan vi ud over fjernsynet vælge mellem 3 pro-grammer, men i Grønland har vi kun ét pro-gram, der ikke altid kan høres. Den bedste fol-kegave til den grønlandske befolkning, som den højtærede statsminister kan medtage i forbindelse med sit kommende besøg i Grønland til næste sommer, er forstær-king af Grønlands radio, således at radioen kan høres i alle beboede dele af Grønland.

Nå, så er det vel udbygningen af de sociale institutioner, der må holde for? Nej. Ej heller dér er der noget at hente. Dette område er faktisk det mest forsømte område i Grønland. Velfærdsstaten Dan-mark kan simpelt hen ikke være bekendt at have et område som en del af riget, hvor den sociale sikring er så dårlig, som den er i Grønland. Jeg er overbevist om, at hr. Christian Krygers lige påbegyndte fjernsynsudsendelsesrække allerede har over-bevist den danske befolkning om, at det ikke er inden for den sociale forsyng, man i Grønland skal iværksætte restriktioner. Herom skal jeg på nuværende tidspunkt ikke sige mere, eftersom der i ministeriet for Grønland sidder et lille udvalg, der beskæftiger sig med dette problem. Jeg skal nøjes med at udtrykke håbet om, at dette udvalg ikke fremkommer med for-slag til lapperier på den eksisterende for-syng, men kommer med forslag til en virke-lig socialreform. Thi, intet mindre end en

virkelig socialreform er det, vi trænger til i Grønland. Det gælder forsyng for de gamle og invaliderne, børne- og ungdoms-forsyng m. v.

Sådan kunne jeg blive ved, jeg kunne nævne erhvervsudviklingen, sundhedsvæse-net o. s. v. Men lad det være nok. For som sagt: skulle vi foretage et valg, ville dette valg alligevel være forkert, så påtrængende nødvendigt er det at følge den igangsatte udvikling op i Grønland inden for alle områder. Halvt gjort er halvt fuldendt. Denne betegnelse skulle vi nødtigt have hæftet på os i det høje ting, også hvad angår Grønland, eller specielt hvad Grøn-land angår, havde jeg nær sagt, idet Grøn-land jo er den del af riget, hvor vi har verdensopinionens øje rettet imod os.

Hermed har jeg ønsket at tilkendegive, at jeg, selv om jeg synes, at bevillingerne til Grønland endnu ikke har nået det ønske-lige omfang, har i sinde at støtte det fore-liggende lovforslag. I konsekvens heraf har jeg på forhånd under drøftelserne af afgifts-forslagene på visse betingelser allerede til-kendegivet mit ønske om positiv medvirken, idet jeg uden partipolitisk tilknytning er-kender det ansvar, der følger med i at stemme for udgiftsforslag, der jo i sidste ende må medføre forslag om indtægter.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Jeg takker de ærede ordførere for de venlige bemærkninger om rammebevillingssystemet og for de gode råd, der i øvrigt er givet; jeg takker også for de kritiske bemærk-ninger, der er faldet, de hører også med til en debat om finanslovforslaget.

Jeg kan dog ikke rigtig anerkende de man-ge betragtninger, den ærede ordfører for ven-stre, hr. Damsgaard, fremsatte om den reg-ning, der nu foreligger på grund af regeringens økonomiske politik, og om den voldsomme udgiftsforøgelse, der er på statsbudgetterne, ikke alene for det år, vi her taler om — det kommende finansår — men også for de tidligere år. Det ærede medlem sagde jo, at denne voldsomme stigningstakt i udgif-terne burde kunne få selv denne regering til at besinde sig. Jeg kan ikke lade være med at gøre den bemærkning — som jeg i øvrigt har gjort før — at såfremt folke-tinget havde fulgt det ærede medlem og hans parti, ja, så var regningen trods alt

[Finansministeren.]

blevet 200 mill. kr. større i indeværende finansår, end den faktisk er blevet. Det er jo heller ikke småpenge.

Jeg kan heller ikke, når der snakkes om buketterne, lade være med at bemærke: hvem var det egentlig, der var skyld i — i hvert fald i, at vi kom i gang med buketterne? Var det ikke netop det ærede medlem og hans parti, som jo forhindrede, at den afgiftslovgivning, der blev gennemført i forbindelse med efterslæbet til tjenestemændene fik virkning til ud over 1. juli i år? Så vidt jeg har forstået det, var det netop det ærede medlem og hans parti, der forhindrede dette, og det vil jo sige, at man på forhånd sikrede, at der i hvert fald kom én buket til. Jeg synes, det ærede medlem skulle have lyttet noget mere til den ærede ordfører for socialdemokratiet hr. Peter Jørgensens kloge ord om ansvarsfølelsen, som hele det høje ting må føle over for opgavernes løsning.

Det ærede medlem hr. Damsgaard efterlyste i øvrigt en mere langsigtet budgetlægning og især en mere planmæssig tilrettelæggelse af de offentlige investeringer. Jeg er ganske enig i, at man må arbejde i den retning. Regeringen har jo da også netop med henblik herpå fremlagt et program for de offentlige investeringer i de kommende fire år, ligesom man har besluttet, at der, begyndende med perioden fra 1967-68 til 1969-70, skal udarbejdes 3-årige budgetoverslag, der til lige omfatter statens driftsudgifter. Jeg er ligeledes enig i, at en sådan langsigtet planlægning vil bidrage til en mere effektiv udnyttelse af finanslovens bevillinger for de enkelte år.

Det ærede medlem ønskede endvidere, at den hidtidige budgetlægning blev suppleret med en fysisk planlægning, altså især den efterspørgsel efter arbejdskraft, som statens udgifter er udtryk for. For statens driftsudgifter har man da også både i dette og i sidste års finanslovsforslag optaget personaleoversigter vedrørende statens institutioner. Det betegner jo et væsentligt fremskridt i forhold til tidligere års lønningsskemaer, der kun sagde noget om antallet af tjenestemandstillinger. For statens anlægsudgifter er en sådan opgørelse af arbejdskraftsbehovet derimod forbundet med store vanskeligheder. En del af statens

anlægsudgifter vedrører jo materielanskaffelser, og for den del, der går til bygge- og anlægsvirksomhed, gælder det, at der netop på disse områder for tiden sker en stærk teknisk udvikling i form af indførelse af nyt arbejdsbesparende materiel og nye produktionsmetoder. Som et enkelt eksempel kan jeg nævne den betydelige rationalisering, der er sket inden for vejbygningsområdet.

Det ærede medlem hr. Thestrup var meget forsigtig i sin kritik af det nye finanslovsforslag, men der var dog nogen kritik med hensyn til overgangen til rammebevillingerne. Det ærede medlem mente, at det havde gjort finanslovsforslaget mere uoverskueligt. Efter min opfattelse er det sådan, at vi med denne nyordning er nået frem til en betydelig forenkling. På den anden side må det også være klart, at et så betydeligt arbejde, som finansministeriet har gjort i denne forbindelse, ikke kan afsluttes på et enkelt år; bl. a. arbejder man videre med forenkling af paragrafferne fra § 25 og fremefter.

Hvad angår spørgsmålet om i givet fald at få det forventede kasseoverskud til at fremgå tydeligere, vil jeg gerne sige, at det er jeg helt enig i. Jeg mener, det absolut er et spørgsmål, der bør tages op; det var også min tanke, at det skulle tages op. Det bør være sådan, at finanslovsforslaget fremlægges i en form, så man umiddelbart kan se de relevante størrelser, de størrelser, som normalt indgår i debatterne om den økonomiske politik. Det er jeg altså helt enig i og vil være med til at gøre noget for, at der sker denne ændring.

Jeg er også enig med det ærede medlem i det ønskelige i at få opstillet tværgående oversigter, som med hensyn til personaleantal og med hensyn til tilskud o. s. v. giver større klarhed. Jeg kan sige, at man i finansministeriet er helt indstillet på, når det store budgetarbejde nu er overstået, at udarbejde sådanne oversigter, så disse kan fremsendes til finansudvalget. Man vil også bestræbe sig på fremover, i det omfang det er muligt, at få sådanne tværgående oversigter med allerede i bemærkningerne til de kommende finanslovsforslag.

Med hensyn til spørgsmålet om konsekvenser, for så vidt angår personale- og administrationsudgifterne, hvor der er tale om er-

[Finansministeren.]

hvervelse af ejendom eller udførelse af anlægsarbejder, er jeg ligeledes enig. Jeg er enig i, at dette bør klarlægges i videst muligt omfang, og det er min overbevisning, at arbejdet med de flerårige budgetter fremover vil yde en væsentlig hjælp også på dette område.

Det ærede medlem var inde på, at statens personale i højere stillinger i større omfang end nu burde fritages for lønede ekstrajob, så de bedre kunne passe deres egentlige stilling. Også her kan jeg i hvert fald i princippet erklære mig enig. Jeg regner med at spørgsmålet vil blive taget op i tjenestemandskommissionen af 1965, ja, jeg kan sige, at jeg ikke alene regner med, at spørgsmålet vil blive taget op, jeg ved, at det vil blive taget op i tjenestemandskommissionen.

Med hensyn til spørgsmålet om tjenesteboligerne kan jeg oplyse, at der siden 1957 er nedlagt en række tjenesteboliger i overensstemmelse med den betænkning, der kom vedrørende statens tjeneste- og lejeboliger. På den anden side må man jo også gøre sig klart, at der fortsat på begrænsede områder vil være brug for tjenesteboliger, nemlig hvor tjenestens tarv gør det påkrævet. Nedlæggelsen af tjenesteboliger vil blive fortsat, og staten vil være yderst tilbageholdende, når der fremsættes ønsker om oprettelse af nye.

Så faldt der nogle bemærkninger om studietiden og frafaldet blandt studerende ved universiteterne. Herom kan jeg oplyse, at det er problemer, som man naturligvis er stærkt optaget af såvel på universiteterne som i undervisningsministeriet, og som man også på forskellig måde har søgt at finde en løsning på. Jeg skal ved denne lejlighed kun nævne, at det indgår som et ledende synspunkt i alle de studieplansrevisioner, der er gennemført i de senere år, at man vil søge den faktiske studietid reduceret og frafaldet begrænset eller i hvert fald henlagt til et så tidligt tidspunkt i studiet som muligt. Et betydeligt antal nye stillinger og nye stillingskategorier, instruktører, vejledere o.s.v. er netop oprettet med henblik på at finde en løsning her. Men den eksplosive tilgang til universiteterne i disse år gør det jo vanskeligt og eliminerer i nogen grad de faktiske virkninger af disse bestræbelser. Planlægningsrådet for de højere uddannelser arbej-

der jo også i høj grad med disse problemer, som er meget sammensatte. Herom vil jeg henvise til rådets første beretning for halvåret januar-juni 1965.

Til det ærede medlem hr. Thestrup, der oplyste med Finanstidende som kilde, at de offentlige udgifter skulle have udvist en reel stigning på ca. 10 pct. om året, vil jeg sige, at jeg ikke har haft lejlighed til i disse dage med den travlhed, der har været, at gøre mig bekendt med de af Finanstidende foretagne beregninger; jeg skal blot henvise til, at man i den redegørelse for den økonomiske baggrund for regeringens investeringsprogram, der er udarbejdet af det økonomiske sekretariat, har opgjort den reelle stigning til 6-7 pct. om året i 5 års perioden 1959-64. Det drejer sig altså for denne periode om en stigning, der er noget større end forudsat i finanslovforslaget for 1966-67, hvor vi jo regner med en reel stigning på 5 pct.

Flere ærede ordførere har været inde på, at der skulle være et misforhold mellem dette, at finanslovforslaget har en reel stigning i statsudgifterne på omkring de 5 pct. på et år, mens der kun ventes en forøgelse af nationalproduktet med ca. 3 pct. Men denne forskel, som altså nogle kalder et misforhold, er jo noget, som man har kunnet iagttage igennem en lang år-række; det er en udvikling der har været i gang i det danske samfund i mange år, idet der med den større velstand er en tendens til, at der i voksende grad stilles krav om flere og bedre offentlige ydelser, og at disse krav søges tilgodeset gennem lovgivningen og de årlige bevillingslove.

Vi har da også i de senere år gentagne gange hørt, at det ærede medlems parti har rejst krav om yderligere offentlige goder til befolkningen både på det sociale område og på en række andre områder. Det er jo ikke længere sådan i dag, at vi skarpt kan dele partierne op efter de partier, der ønsker en udbygning af de offentlige goder, og de partier, der ikke gør det. Ja, vi har måske et enkelt parti herinde, som er absolut modstander af en udvidelse af de offentlige goder, men ellers er vi da nået dertil stort set, at næsten alle danske partier giver udtryk for en interesse for udviklingen af de offentlige goder på en lang række områder, altså ikke de sociale

[Finansministeren.]

områder, hvor det er helt klart, men også på næsten alle de andre områder.

Vi har da også i høj grad været opmærksom på, at der er ikke fra disse partier, oppositionspartierne, når man har diskuteret disse problemer, fremkommet konkrete forslag til nedskæringer af de forskellige offentlige goder. Man har kun fremsat udtalelser holdt i almindelighed om begrænsning af de offentlige udgifter, men har ikke været til at formå til rent konkret at fortælle os, hvor det egentlig er, man vil skære fra, når man snakker om, at de offentlige udgifter skal begrænses. Derfor lægger jeg ikke så meget vægt på det, der siges om disse ting om, at udgiften på det offentlige budget ikke må stige mere end den almindelige stigning, vi har for samfundets produktion. Jeg lægger ikke så meget vægt på det, jeg tror ikke, at der i virkeligheden er hold i det, når man kommer frem til de praktiske problemer.

Jeg vil gentage, hvad jeg allerede sagde herom i fremsættelsestalen, at der på mange områder er et påtrængende behov for forbedringer og udvidelser, og at det er regeringens opfattelse og mit partis opfattelse, at udviklingen i de kommende år i høj grad vil bevæge sig netop i den retning, at det offentlige budget må tage en relativ større stigning end den stigning, der finder sted i produktionen. Jeg tror også, de fleste mennesker i dag er indstillet på, at den forbrugsudvidelse, vi alle ønsker, den levestandardshøjelse, vi alle ønsker, i fremtiden måske ikke så meget kommer til at give sig udtryk i vort private forbrug, det, vi køber privat, men i højere grad i det, vi køber igennem vor skat og dermed får disse goder gennem det offentlige.

Jeg vil også præcisere, at det forhold, at de offentlige udgifter stiger noget mere end den samlede produktion, selvfølgelig ikke betyder, som man ofte hører, at så beslaglægger det offentlige hele produktionsstigningen. Det betyder, at stigningen i det private forbrug så naturligvis må blive

noget mindre end den samlede produktionsfremgang, men det samme gælder jo også, ærede medlem, hvis vi sammenligner med de private investeringer. Her har vi akkurat det samme forhold. Også de private investeringer, som er grundlaget for produktionen og dermed den stigende levestandard, stiger jo da heldigvis stadig mere, end forbruget stiger. Og jeg tror, at mange ærede medlemmer i dette høje ting vil være enig med mig i, at adskillige offentlige investeringer og andre offentlige udgifter f. eks. til uddannelse, til sygehuse, til transportområdet o. s. v. udmærket tåler sammenligning med adskillige af de private investeringer. Investering i mennesker kan dog trods alt også være af stor betydning, og det håber jeg også at det ærede medlem og hans parti er enig med mig i.

Derfor synes jeg, man skal nå frem til en mere moderne indstilling over for dette spørgsmål. Det er ikke problemet i dag, om det offentlige budget udvikler sig i en stærkere takt end produktionen, men problemet er, om vi gør vor indsats på de rigtige områder, hvad enten det nu er de private investeringer, eller det er de offentlige investeringer eller andre offentlige udgifter. Det er det, der er problemet. Gør vi vor indsats på de områder, som betyder mest for udviklingen både produktionsmæssigt, kulturelt og menneskeligt — det er det, vi skal tage stilling til og ikke en gold diskussion om, hvorvidt det offentlige budget bevæger sig procentvis på en anden måde end produktionen i samfundet. Lad os komme frem til en diskussion om de konkrete problemer.

Flere af de ærede ordførere har omtalt bistandsydelseerne til u-landene, og det er et fællestræk her, at man finder de hidtidige ydelser for lave. Det er interessant på baggrund af de udtalelser, der i øvrigt fremsættes netop om, at statens udgifter vokser alt for hurtigt. Jeg skal lade dette ligge — det har jeg jo sagt adskilligt om nu — men sige, at det er min og hele regeringens opfattelse, at u-landsydelseerne er noget

[Finansministeren.]

meget vigtigt, og at vi bør søge dem forøget. Det er derfor også regeringens hensigt at stille ændringsforslag herom, forstået på den måde, at de konkrete bevillingsforslag, finanslovsforslaget indeholder, vil blive foreslået udvidet, så de samlede u-landsydelse når op på de 150 mill. kr., jeg nævnte i fremsættelsestalen. Der er på forslaget plads hertil inden for de afsatte reserver, således at der ikke bliver tale om en overskridelse af finanslovsforslagets totale udgiftsbeløb.

Ordføreren for de radikale, det ærede medlem fru Grethe Philip, havde et ønske om, at lovforslagene ledsagedes af en beregning over de administrative omkostninger, som følger af lovforslagene. Jeg kan henvise til, hvad jeg allerede har givet udtryk for over for det ærede medlem hr. Thestrup, nemlig at jeg er ganske enig i, at ethvert forslag, som fremsættes — og det må gælde, hvad enten det har form af en særskilt bevillingssag eller et lovforslag — bør ledsages af en så fyldig oversigt som muligt over konsekvenserne i finansiel henseende. En sådan analyse kræver imidlertid til tider en meget dybtgående undersøgelse, og det gælder her ligesom det gælder med hensyn til spørgsmålet om byrdefordelingen mellem stat og kommune, at de gældende refusionsregler også må tages i betragtning, og at man må gå problemerne meget nøje igennem, inden man tilrettelægger en praksis, som gerne skulle holde på lidt længere sigt.

Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen var utilfreds med de store og stigende forsvarsudgifter, og det har næppe, som han selv sagde, overrasket nogen her i det høje ting. Men når det ærede medlem er kommet til det resultat, at forsvarsudgifterne er fordoblet siden 1948-49, må jeg oplyse, at det ærede medlem vist har fået fat i et forkert tal. Det ærede medlem sagde, at samtlige militærudgifter her i landet var 216 mill. kr. i 1948-49; dette tal er imidlertid kun statens udgift til civile anlæg, medens forsvarsudgifterne androg 321 mill. kr. Jeg vil bede det ærede medlem selv slå efter i oversigten fra det økonomiske sekretariat og se, at han har læst forkert. Det rigtige tal giver altså ikke en fordobling, men en seksdobling, medens samtlige statsudgifter ikke, som det ærede medlem mente, var

femdoblet, men derimod vokset $6\frac{1}{2}$ gang fra 1948-49 til 1966-67. Det ærede medlem har således på dette punkt givet et, skal vi sige noget fortegnet billede af udviklingen.

Det ærede medlem siger også, at når man nu skal have kreditlættelse, betyder det på godt dansk, at befolkningen skal indskrænke sit forbrug, for at man kan tillade større investeringer for erhvervslivet. Jeg synes, det beror på en misforståelse. Hensigten med kreditlættelsen er jo ikke mindst at skabe bedre finansieringsvilkår for boligbyggeriet, altså for et meget væsentligt område inden for det private forbrug. Fortsætter vi med den nuværende kreditstramning, er der vel ingen tvivl om, at netop boligbyggeriet vil blive ramt. Det er jo et af de væsentlige momenter i hele den debat om kreditstramningen, som foregår nu, at hvis der ikke finder en lættelse sted, kan vi risikere, at boligbyggeriet i det kommende år vil komme ned på en 30.000-35.000 boliger om året, og vi er jo alle enige om, at vi skal holde en kvota på i hvert fald mindst 40.000 boliger om året. Derfor synes jeg ikke, betragtningen er rigtig; det må være en misforståelse.

Jeg vil også gøre opmærksom på, når man diskuterer dette spørgsmål om kreditstramningen, finanspolitikken og kreditlæmpelsen, at flere store organisationer inden for fagbevægelsen i den allerseneste tid meget stærkt har opfordret regeringen og folketinget til at gennemføre den nødvendige finanspolitiske ændring netop med henblik på at få lettet kreditstramningen. For regeringen er det afgørende, at der skabes de bedst mulige forhold for beskæftigelsen. Det drejer sig om at sikre beskæftigelsen og dermed også indtægterne for flest mulige lønmodtagere og i øvrigt også for de selvstændige inden for erhvervslivet. Men det kan kun gøres, hvis der samtidig føres en fornuftig økonomisk politik, som bl. a. indebærer, at man gennemfører en rimelig finanspolitik til støtte for den pengepolitik, man vil føre. Dette drejer sig først og fremmest om det næste finansår, men det vil, som jeg har understreget, også være af stor betydning, at der allerede nu tages skridt til en læmpelse af kreditstramningen, og derfor har regeringen fremsat sine lovforslag om afgiftsforhøjelser m. m.

Det ærede medlem hr. Rimstad var meget

[Finansministeren.]

kritisk indstillet over for det budgetteringsprincip, der er fulgt ved udarbejdelsen af finanslovforslaget. Han mente, at finansministeriet havde indsamlet ønskesedler fra de enkelte ministerier og derefter sammenarbejdet disse ønskesedler ved at skære lidt hist og her.

Det ærede medlem har åbenbart helt overset, at der netop i år er anvendt et andet budgetteringsprincip end de tidligere år. Regeringen har efter drøftelse i et ministermøde på forhånd fastsat bestemte rammer for udgifterne på de forskellige områder. Dette nye princip har efter min opfattelse virket tilfredsstillende, og det er givet, at vi fremover vil fortsætte på denne måde. Vi regner med efterhånden at få et bedre grundlag herfor, når vi når frem til den 3-årige budgetlægning, som bliver næste etape i det reformarbejde, der er i gang på dette område.

I finansministeriets cirkulære af 11. juni i år er det sagt til styrelserne, at de i forbindelse med finanslovforslaget 1967-68, altså til næste efterår, skal fremlægge samlede 3 års budgetter for hver styrelse, og rundt omkring i styrelserne arbejdes der nu med disse spørgsmål, men det tager nu engang sin tid at gennemføre den slags dybtgående reformer i vor finansielle forvaltning.

Til det ærede medlem hr. Rimstads lidt sure bemærkninger vil jeg altså sige, at der er sket noget nyt og noget godt, men det har det ærede medlem åbenbart overset, og det var jo ikke så godt for det ærede medlem.

Det ærede medlem hr. Niels Westerby var en hel del inde på prioriteringen af de offentlige anlæg, men jeg forstod ikke helt, hvad de praktiske konklusioner på hans betragtninger skulle være. Det ærede medlem gav uddannelsen førstprioritet, forskningen andenprioritet, plejehjem tredjeprioritet, hospitalerne fjerdeprioritet, trafikopgaverne femteprioritet o. s. v., men udtalte samtidig, at naturligvis skal alle uddannelsesbevillinger ikke gå forud for alle bevillinger til sociale formål og disse igen forud for alle trafikbevillinger o. s. v. Det er så sandt, som det er sagt. Problemet ved den såkaldte prioritering er netop, at det drejer sig om en almindelig afvejning af alle de mange forskellige opgaver. Hvis

vi skal videre i denne debat om prioriteringen, må vi også på dette område komme frem til det mere konkrete.

Det 4 års program, som regeringen har lagt frem, er udtryk for en ganske bestemt og nøje afbalanceret prioritering. Hvis det ærede medlem eller andre medlemmer har den opfattelse, at regeringens prioritering er forkert, må dette give sig udtryk i konkrete ændringsforslag, gående ud på f. eks., at der skal anvendes mere end foreslået til uddannelsen og mindre til hospitalerne, trafikken o. s. v. Når man taler om prioritering, er det jo et spørgsmål om mere eller mindre, ikke om, hvorvidt den ene opgave absolut skal gå foran den anden. Det har man også været tilbøjelig til at mene i den offentlige debat, hvor man har talt om, at regeringen ikke har fremlagt sine prioriteringslister. Man mener måske, at man først skal bygge f. eks. en Store-Bæltsbro og så, når man har bygget den, kan bygge noget andet o. s. v.

Det er ikke nogen realistisk opfattelse af den egentlige problemstilling. Det gælder om samtidig at udføre en masse opgaver i det danske samfund og finde ud af, hvilken vægt man skal lægge på de enkelte opgaver, hvor meget der skal sættes i gang dels totalt, dels inden for de enkelte områder, og hvorledes det skal afvikles fremefter. Det er hele den afvejning, som det drejer sig om i det, vi kalder prioritering af de offentlige anlægsudgifter i vort investeringsprogram.

Jeg har talt om det før og vil gerne gentage det her: det er en noget naiv opfattelse at tro, at man kan opstille en nummerering af de forskellige opgaver og så, hvis man ikke har penge nok, skære de underste væk og lave de andre. Det er ikke tilfældet. Hvis man ikke har penge nok, kommer man til at kigge på næsten det hele for at se, hvorledes vi på alle de forskellige områder kan gennemføre opgaverne på rimelig måde, når der nu ikke er penge nok til at lave det program, vi egentlig ville. Det er også den tanke, der så udmærket, synes jeg, er kommet til udtryk i de 3 års programmer, som regeringen har arbejdet med i de senere år med udgangspunkt i det udmærkede arbejde, der er foretaget i det økonomiske sekretariat og anlægsudvalget. Der er samlet mange

[Finansministeren.]

erfaringer sammen omkring dette arbejde, og jeg tror, at vi her har en virkelig realistisk budgettering af de offentlige anlægsudgifter. Det må vi så arbejde videre med.

Det er denne konkrete og realistiske vurdering, vi må foretage, men det kan vi ikke, hvis man ikke vil ind i en drøftelse af de forskellige opgaver set i sammenhæng med alle de andre opgaver. Det har desværre hidtil været sådan, at man ikke i det investeringsudvalg, som blev nedsat af folketinget, og om hvilket der var meget stor interesse, da det blev nedsat, har været i stand til at gennemføre den linje, som jeg i hvert fald forsøgte at anlægge som økonomiminister: at vi skulle kunne drøfte tingene i dette udvalg og få en konkret afvejning af, hvor meget vi skulle sætte ind på de forskellige opgaver. Det er ikke lykkedes. Jeg skal ikke her i dag udtale mig om, hvorfor det ikke er lykkedes. Vi ved, at ikke alle har haft den samme indstilling til dette arbejde, hvor man jo søgte at gå videre end det kommissorium, der var givet for udvalget. Jeg vil kun her udtale håbet om, at den store interesse, som vises for disse investerings- og planlægningsopgaver, også efterhånden vil få et virkelig realistisk udtryk i den forstand, at man går til sagen og tager en drøftelse om de konkrete problemer.

Det var nogle betragtninger i anledning af de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Niels Westerby fremsatte. I øvrigt vil jeg gerne udtale min tak for den store interesse, han netop viste for planlægningsarbejdet, og også for hans forståelse for, hvad dette planlægningsarbejde kræver også med hensyn til at få økonomisk dækning for de ting, man opstiller på planerne. Det er jo ikke nok, at man opstiller planer, hvis ikke folketinget vil være med til at skaffe midlerne til disse planers gennemførelse.

Jeg er i øvrigt ganske enig med det ærede medlem i, at den høje rente er et meget alvorligt problem. Det er netop derfor, og det understregede det ærede medlem jo også selv, at der må føres en anden og bedre finanspolitik.

Til det ærede medlem hr. Knud Hertling vil jeg gerne sige, at jeg og regeringen naturligvis har meget stor interesse for den videre økonomiske og samfundsmæssige udvikling

i Grønland. Grønlandsministeren vil senere tage ordet her og sige noget om de grønlandske problemer, og derfor skal jeg ikke sige mere derom.

Jeg vil gerne slutte med at sætte en ekstra strek under de, synes jeg, kloge ord, der blev udtalt af den ærede ordfører for de radikale, fru Grethe Philip, om nødvendigheden af sammenhæng, samordning og samtidig en vis smidighed i den økonomiske politik. Det er jo i virkeligheden her, problemerne ligger. Det gælder om at klare disse problemer, at få den nødvendige sammenhæng, samordning og smidighed i den økonomiske politik, som vi mangler.

Det er den økonomiske politiks opgave at sikre de bedst mulige vilkår for landets borgere. Det kræver, at man vel nok får en noget anden indstilling til dette at føre økonomisk politik. Det er ikke heldigt, at man, som vi har oplevet det i de senere år, gang på gang skal drøfte disse problemer i en atmosfære af krisestemning. Det er da også min opfattelse, at der måske netop igennem disse drøftelser i det sidste par år, gennem de debatter, vi har haft om den økonomiske politik, trods alt er nået et fremskridt, trods alt er sket det, at man i dag bredere erkender, at disse problemer er hele samfundets, hele folketingets, og at det er aldeles nødvendigt i dag, at regeringen fører en økonomisk politik.

Man kan som bekendt ikke føre økonomisk politik uden at gribe ind. Der er her en vis modsætning, kan man sige, til det almindelige liberalistiske synspunkt, at staten så vidt muligt skal holde fingrene væk. Den nye indstilling betyder ikke, at staten skal ordne det hele, men den betyder, at der skal være et samarbejde mellem staten og erhvervslivet og organisationerne for at kunne realisere netop det, som det ærede medlem fru Grethe Philip så udmærket, synes jeg, udtrykte i sin tale, som jeg næsten kunne skrive under på fra ord til andet.

Som jeg stærkt understregede ved fremsættelsen af finanslovsforslaget, må regeringen lægge afgørende vægt på, at stigningen i statens udgifter dækkes finansielt ind, og at der samtidig sikres et passende overskud på statsbudgettet. I 1965 har finanspolitikken været utilstrækkelig — det tror jeg også de fleste vil erkende i dag — og vi har derfor fået en kreditstramning, der er blevet

[Finansministeren.]

stærkere end ønskeligt. Det bør ikke gentage sig i 1966-67, og vi må derfor indstille os på en anden økonomisk politik. Det gælder simpelt hen sikringen af en fortsat god udvikling for dansk erhvervsliv med fuld beskæftigelse og øget produktion. Danmark er netop, som det er sagt, ikke noget fattigt land. Vi er et land, der skulle være i stand til at klare vore økonomiske problemer, og vil vi sikre denne fortsatte fremgang, må og skal der også være orden i økonomien, ikke bare i den private økonomi, men også i den offentlige økonomi, i statens økonomi.

Folketinget har også et ansvar; det er ikke alene regeringen, der har et ansvar for den økonomiske politik. I særdeleshed, hvor der er tale om en mindretalsregering, må det være rigtigt at sige, at det er det samlede folketing, der har ansvaret for, hvorledes den økonomiske politik bliver ført her i landet, og for, at der føres den rigtige økonomiske politik fremover. Vi mener, at vi med finansministerens forslag til finansloven har lagt et program frem, som kan bære videre, og som, hvis det bliver opfyldt, idet jeg her naturligvis tager regeringens forslag til afgifterne m. v. med i billedet, vil kunne sikre en fortsat god økonomisk udvikling i Danmark til gavn både for lønmodtagerne og de selvstændige erhvervsdrivende.

Udenrigsministeren (Per Hækkerup): Jeg har forstået, at det ærede medlem fru Grethe Philip stillede mig et spørgsmål i går om, hvorvidt de midler, vi har fået til rådighed i udenrigsministeriet til anvendelse af teknisk assistance og andre former for hjælp til udviklingslandene, bliver udnyttet fuldt ud.

Hertil kan jeg sige, at det gør de, men man skal jo erindre, at forholdet i en række tilfælde er det, at de projekter, vi indlader os på i udviklingslandene, ikke blot afhænger af de dispositioner, vi træffer i Danmark, men også af de dispositioner, man træffer i de pågældende udviklingslande. Derfor kan der somme tider opstå visse tidsmæssige forskydninger, men i bevillingsmæssig henseende er midlerne udnyttet fuldt ud, og de vil jo under alle omstændigheder, selv om der i visse tilfælde indtræder en vis tidsmæssig forskydning, komme til udbe-

taling. For så vidt angår de midler, vi har til rådighed til udlån til udviklingslandene, fik vi jo for nogen tid siden udvidet rammen for disse udlån fra 100 mill. kr. til 300 mill. kr. i kraft af folketingets beslutning herom. Jeg kan oplyse, at vi har disponeret over ca. 60 mill. kr. deraf, at vi i øjeblikket er i forpligtende forhandlinger om et beløb på mellem 95 mill. kr. og 100 mill. kr., og at vi står over for forhandlinger om yderligere ca. 35 mill. kr., således at vi stort set er i færd med at udnytte $\frac{2}{3}$ af de midler, vi her har fået lov til at disponere over, og der er ikke tvivl om, at netop denne form for u-landshjælp vil være betydningsfuld.

Det ærede medlem gjorde dernæst nogle bemærkninger om det ønskelige i, at vi fik forøgede midler til rådighed for u-landshjælpen; som den højtærede finansminister allerede har sagt, er vi i regeringen helt indstillet herpå, og hvis det høje folketing tilslutter sig vort forslag, vil vi også på finanslovsforslaget for 1966-67 ud over det, der allerede er foreslået, meget gerne se vedtaget en forøgelse på 15 mill. kr. Jeg kan forsikre det høje ting om, at u-landsadministrationen meget vel er i stand til at benytte disse penge på en helt forsvarlig og rimelig måde, ligesom vi vil være i stand til, hvad jeg håber folketinget vil tilslutte sig, i de kommende år yderligere at udvide dansk u-landshjælp; men jeg vil foreslå, at vi tager en drøftelse om disse spørgsmål i forbindelse med behandlingen af det lovforslag, jeg havde lejlighed til skriftligt at fremsætte i går, om dansk ungdoms u-landshjælp.

Endelig er det klart; at når man udvider den bilaterale, den tosidede, u-landsvirksomhed, vil det uundgåeligt medføre, at der må beskæftiges flere mennesker i administrationen af denne u-landshjælp. Jeg har tidligere haft lejlighed til at sige både til det høje ting og til finansudvalget, at sådan som vor administration af u-landshjælpen foregår, har vi forholdsmæssigt en langt billigere administration end de lande, vi i øvrigt kan sammenligne os med; vi vil bestrebe os for, at det fortsat skal være tilfældet. På den anden side må vi dog ikke være så sparsommelige med det administrative apparat, at vi derved risikerer, at de midler, vi får til disposition, bliver anvendt på en måde, som ikke ville være

[Udenrigsministeren.]

forsvarlig. Derfor tror jeg, at jeg må erkende, at vi vil komme til at stå over for visse udvidelser af administrationen af u-landshjælpen.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen har stillet et spørgsmål vedrørende den kirkelige økonomi, og om man ikke kunne overføre nogle af de 90 mill. kr., staten yder, til den kirkelige ligning. Dette spørgsmåls fremsættelse påskønner jeg, og jeg forstår berettigelsen deraf, men det tvinger mig til at give et nogenlunde udførligt svar, idet spørgsmålet jo rummer perspektiver, der rækker langt ud over det økonomiske, om hvorvidt staten skal betale nogle millioner kroner mere eller mindre til kirken; det berører selve det ømtålige spørgsmål om hele forholdet mellem stat og kirke. Derfor må jeg tage et lille hastigt dyk ned i historien, hvad jeg håber den højtærede formand ikke misbilliger alt for meget.

Det var jo nemlig sådan, at grundlovens fædre samtidig med grundloven i 1849 havde tænkt sig at udfærdige en ny kirkeforfatning, der adskilte staten og kirken. Men biskop D. G. Monrad, der jo var en af hovedmændene ved grundlovens udarbejdelse, havde ikke tid til samtidig at formulere en kirkeforfatning, og derfor indsatte man i grundloven den almene bestemmelse, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og at den som sådan støttes af staten. Staten som sådan er i religiøs henseende neutral; den foretrækker principielt ikke det ene kirkesamfund fremfor det andet, men når man valgte at give den evangelisk-lutherske kirke en foreløbig særstilling, skyldtes det den kendsgerning, at befolkningen næsten i sin fulde flerhed var medlemmer af netop dette kirkesamfund, og det er jo endnu den dag i dag en kendsgerning — man kan måske tilføje: mærkeligt nok. Men i grundloven indføjedes så den paragraf, man kalder løfteparagraffen, hvori det hedder, at kirkens forfatning ordnes ved lov, og dermed mentes utvivlsomt, at man senere ville fremsætte et selvstændigt kirkeforfatningsforslag; der nedsattes gennem årene en hel række kirkelige udvalg med dette for øje, det sidste sad så længe som fra

1928 til 1940. Det lykkedes imidlertid ikke at udarbejde andet end en række mindretalsforslag, der ikke kunne vedtages i rigsdagen, og derfor har vi i ydre forstand bevaret den samme rammeordning for kirken som før grundloven af 1849. Det høje ting er lovgivende instans for folkekirken, kongen er gennem en politisk valgt minister den øverste administrative myndighed. Inden for denne juridiske rammeordning lever folkekirken sit eget selvstændige liv, og det er ikke uden grund, at en kirkehistorisk professor har kaldt denne kirkeordning for velordnet anarki. Der er et latent spændingsforhold imellem stat og kirke, men ordningen giver efter min mening større garanti for åndelig frihed, end hvis vi havde et øverste kirkeligt råd, der kunne komme i fare for at gøre kirken til et politisk og et kirkeligt magtinstrument.

Derom kunne siges meget mere, men det lader sig jo ikke gøre af tidsmæssige grunde. Jeg har blot fremdraget disse ting for at understrege, at selve grundloven hjemler staten ret, ja pligt til indtil en vis grad at støtte folkekirken også økonomisk.

Hertil kommer et par andre synspunkter, som må tages i betragtning, hvis man vil danne sig et helhedsbillede af situationen. Det ene er, at staten igennem nyere lovgivning, bl. a. ved tiendeloven af 1903 og ved loven om den tvungne udstykning af præstegårdsjorder af 1919, har reduceret folkekirkens indtægtskilder så væsentligt, at størsteparten af dens udgifter nu må dækkes gennem ligning på folkekirkens medlemmer. Der kan på baggrund heraf også gøres noget, man kan kalde en art erstatningssynspunkt, gældende som argumentation for, at staten støtter kirken økonomisk.

Det andet, jeg vil nævne i denne forbindelse, er den kendsgerning, at kirken faktisk aflaster samfundet, staten eller kommunerne, for et betydeligt udgiftsbeløb, ved at en hel del borgerlige funktioner varetages af kirken. Jeg kan f. eks. nævne det kostbare begravelsesvæsen, der igennem århundreder næsten overalt har været varetaget af kirken, og som i dag er et temmelig stort underskudsforetagende, fordi man anlægger sociale betragtninger: det skal ikke være for dyrt at komme i jorden o. s. v. Og dog vil jeg gerne tilføje, at det efter

[Kirkeministeren.]

min mening er alt for dyrt. Men når indtægterne på denne måde bliver relativt små, så må udgifterne væsentligt dækkes over ligning for medlemmerne af folkekirken, uanset at det jo dog drejer sig om et anliggende, som de lokale samfund, kommunerne, må siges at være fælles om.

Endvidere kan man spørge, hvad staten måtte komme til at betale for vedligeholdelsen af vore gamle kirker, der jo hovedsagelig er middelalderkirker og uvurderlige kunstskatte, også på grund af det, de rummer af kunstskatte ud over bygningerne, hvis ikke den kirkelige ligning dækkede det meste af udgifterne. Jeg tror, den højtærede kulturminister i så fald måtte se sig nødsaget til at henvende sig til det høje ting om en meget betydelig forøgelse af nationalmuseets bevilling.

Den registrering af borgerlige begivenheder, fødsler og meget andet, som varetages af folkekirkens embedsmænd, er også en besparelse for stat og kommune. Men det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen er måske heller ikke i princippet uenig med mig i, at staten under den nugældende lovgivning må understøtte folkekirken til en vis grad. Han synes måske blot, at statens tilskud er kommet lovligt højt op, og det kan han have ret i, det synes jeg faktisk også. Det er i alt fald højere end nogen sinde før — i den retning går det jo — og det har sin forklaring i, at staten i henhold til den folkekirkelige lønningslov, § 73, bl. a. betaler overenskomsttillæg og regulerings-tillæg til præstelønningerne fuldt ud og ligeledes det fulde bestillingstillæg. Disse tillæg spiller på grund af den økonomiske udvikling i de senere år en meget stor rolle i forhold til den egentlige pensionsgivende indtægt, altså grundløn og alderstillæg, og derfor figurerer der på finansloven et stats-tilskud til præstelønninger og pensioner, som ligger en del over, hvad det ville have beløbet sig til, hvis vi havde haft en økonomisk mere normal udvikling siden 1958, da lønningsloven blev vedtaget. Men lad os håbe på, at der i en ikke uoverskuelig fremtid kommer nye lønningslove, hvorved ikke blot den her omtalte, men adskillige andre større skævheder kan blive rettet op.

Jeg kan i øvrigt i denne forbindelse ikke lade være at nævne det helt ud urimelige

forhold, at provster, der ud over deres præstegerning har et betydeligt ekstrarbejde af administrativ art, ikke får noget som helst økonomisk vederlag for det, takket være den gældende bestillingstillægsordning, der kun giver dem et udlignings-tillæg, for at de ikke direkte skal være ringere stillet, end hvis de ikke havde påtaget sig provstegerningen.

Hvis man så til sidst vil spørge: hvad er da det normale tilskud fra statens side? kan jeg sige, at det stort set gennem årene har svaret til $\frac{1}{3}$ af samtlige udgifter. Det kan blive noget over eller noget under, men det er noget; man ved finanslovforslagets udarbejdelse fra ministeriets side kun har forholdsvis ringe indflydelse på, fordi det på forhånd er fastsat i en anden lov, nemlig den førnævnte folkekirkelige lønningslov, hvor stor en del af lønningerne, der skal uredes af statskassen. Dette beror så igen på, hvor store tillæg, der til enhver tid ydes i statens og i folkekirkens tjeneste. Det er mig ikke muligt at sige, hvor stor en del det for 1966-67 budgetterede statstilskud på 90 mill. kr. udgør, målt med kirkens samlede udgifter, idet ministeriet ikke har kendskab til de mange lokale budgetter landet over. I øvrigt beror ca. 78 mill. kr. af de 90 mill. kr. netop på disse lønningsforhold. Vi får først klarhed over forholdet imellem statsydelse og kirkelignede udgifter, når materialet er behandlet i statistisk departement, i hvis årbøger der er oversigter over samtlige ligningsbeløb. Det sidste tal, jeg kender, er fra 1963-64, hvor udgifterne i alt var på 208 mill. kr., hvoraf 64 mill. kr. blev dækket gennem statstilskud. Jeg ville tro, at de samlede udgifter nu måtte være oppe på noget i retning af 240 mill. kr., når man tager den økonomiske udvikling i betragtning, men jeg kan som sagt ikke sige noget helt præcist derom. Det ærede medlem vil dog forstå, at der i en kommende lønningslov er mulighed for at overføre endog ganske betydelige beløb fra staten til den kirkelige ligning.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen):

Det ærede medlem hr. Knud Hertling omtalte en række problemer vedrørende bl. a. bevillingerne til Grønland og gav, tør jeg vel sige, udtryk for en meget behersket tilfredshed.

[Ministeren for Grønland.]

Hvis jeg havde haft lejlighed til at se på de af det ærede medlem rejste problemer, havde jeg vel også haft bedre mulighed for at gennemgå dem, jeg havde nær sagt punkt for punkt, men det kræver lidt mere tid end den, det ærede medlem har givet mig, allerede af den grund, at jeg jo ikke på forhånd havde noget kendskab til den tale, det ærede medlem agtede at holde her i dag. Men lad mig sige generelt, at den stort set drejede sig om en række forhold, der set op er til behandling i det Grønlandsråd, hvori det ærede medlem har sæde, og det er vel i første række stedet, hvor der er lejlighed til at fremsætte synspunkter og tanker, som kan blive gjort til genstand for en mere sagkyndig vurdering. Resultatet heraf vil så til sin tid blive forelagt mig til, som det hedder, videre foranstaltning. Men når jeg har sagt det, vil jeg gerne tilføje, at jeg naturligvis erkender det ærede medlems interesse i at tale mere udadvendt, end rådets forhandlinger giver mulighed for.

Det ærede medlem er bekendt med, hvad der er gået forud for de af ham omtalte forhandlinger, der for nylig har fundet sted i Godthåb, hvor man har drøftet spørgsmålet om en vis tilbageholdenhed i de kommende 3 år i relation til den målsætning, der er skitseret i den såkaldte G-60 betænkning; dette gælder dog kun for så vidt angår den takt, hvori denne målsætning skal realiseres. Jeg har stadig holdt det ærede medlem underrettet om de forhold, der har motiveret dette synspunkt, der, som det ærede medlem rigtigt sagde, var inspireret fra højere sted, og fra dette højere sted — ja det er mig personligt, det skal jeg da gerne vedstå. Det ærede medlem, såvel som øvrige ærede medlemmer, er formentlig bekendt med, at jeg ikke står alene i den vurdering, at man ikke fortsat kan vedblive at improvisere hen ad vejen, efterhånden som opgaverne melder sig, og helst i form af en umiddelbar løsning.

Må jeg bl. a. henvise til den rapport, der er afgivet af civilingeniør, professor Ove Jespersen fra Danmarks tekniske højskole, der — som det siges i Grønlandsposten for den 12. november — har fremsat den kritik, som Grønlands tekniske organisa-

tion har bedt om, og hvori han netop siger, at man burde indføre et 2-årigt byggestop og i denne periode koncentrere alle kræfter om en grundig planlægning af de fremtidige bygge- og anlægsopgaver.

Det fremgår heraf, i hvert fald indirekte, at ingen mere end Grønlands tekniske organisation har beklaget de arbejdsvilkår, der rent faktisk råder. GTO har klart tilkendegivet, at dens nuværende kapacitet kunne udnyttes med betydelig bedre slutresultat — sådan som det ærede medlem selv anførte — og jeg ønsker naturligvis ikke at afskære GTO fra at opnå denne mulighed, men derfra og til at slutte, at resultatet skulle betyde en tilbagegang, bl. a. i boligbyggeriet, er der alligevel et langt spring. Vi erkender dette påtrængende behov, og i konsekvens heraf har vi da også det sigte at øge de kommende års boligbyggeri, så langt de tekniske muligheder tillader.

Medens der i femåret fra 1956 til 1960 blev fuldført 1.178 boligenheder, steg dette tal i det følgende femår til 1.579, og i det kommende femår har vi regnet med yderligere fremstød på 2.000 boligenheder. Med andre ord: ganske nøje den målsætning, som G-60-betænkningen har givet udtryk for, hvortil kommer — og det vil jeg da meget gerne understrege i anledning af det ærede medlems kritiske bemærkninger om boligstandarden — at vi jo netop har forladt den boligtype og den boligstørrelse, som det ærede medlem har kritiseret. Må jeg her være så ubeskedent at citere Grønlandsposten for den 25. november 1965, hvor det i en artikel med overskriften „Der bygges større boliger end dem, G-60 har planlagt“ hedder:

„Det har været til umiddelbar gavn for boligbyggeriet i Grønland, at Grønlandsminister Carl P. Jensen gennem en år-række har været boligminister, for det skyldes hans direkte indgriben, at der nu bygges større boliger i Grønland end oprindeligt planlagt for de næste ti år“.

Jeg vil altså gerne gentage, at der ikke — som antydnet af det ærede medlem — er tale om, at boligbyggeriet først og fremmest vil blive ramt i forbindelse med bestræbelserne for at forbedre det tekniske apparat — tværtimod. Der er ikke, der har ikke været, og der vil ikke blive tale

[Ministeren for Grønland.]

om nogen tilbagegang, men tværtimod om en jævn udvikling, tilmed med det sigte at tilvejebringe en bedre boligtype end den, der som nævnt har været G-60-betænkningens sigte. Og lad mig her gentage: en boligtype, der efter min opfattelse stadig ikke er god nok. Men netop for ikke at fortsætte i et for hastigt tempo i det hele taget, når det gælder bygge- og anlægsarbejderne i Grønland, må vi have den fornødne tid til at overveje også fremtidens boligbyggeri i Grønland.

Det ærede medlem talte om montagebyggeri eller typehusbyggeri, og jeg vil i den anledning gerne sige, at det ærede medlem jo også på dette punkt er ganske nøje bekendt med mine tanker. Det ærede medlem er orienteret om, at jeg har foranlediget, at Grønlands tekniske organisation har udarbejdet et program for en gennemprojektering af en særlig hustype, der kunne danne grundlag for at skabe interesse enten hos danske eller hos lokale producenter for at fremkomme med et forslag, netop med henblik på, at sådanne engangsgodkendte huse eventuelt kunne sættes i seriefabrikation uden GTOs medvirken. Jeg vil dog også gerne sige, at det er et problem, der indeholder betydelige vanskeligheder, vanskeligheder, man skal igennem, men hvis disse kan overvindes, er det ikke udelukket, at der her ligger store muligheder, først og fremmest for de stedlige entreprenører.

Det ærede medlem nævnte også spørgsmålet om en anden produktionsform. Lad mig derfor føje til, at vi er i fuld gang med at undersøge mulighederne for at løse en række større opgaver i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder, udelukkende gennem private projekteringsentreprenørvirksomheder. Også det er det ærede medlem bekendt med.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at problemstillingen grønlandsk og dansk arbejdskraft, grønlandsk og dansk indsats ganske naturligt gøres til noget meget centralt efter

recepten: hvorfor kan man ikke anvende flere grønlændere til opbygning i deres eget land? Svaret må her være, at man hidtil ikke har kunnet fremskaffe denne arbejdskraft, simpelt hen fordi det indebærer en række vanskeligheder, bl. a. den, at de danske udsendte sæsonarbejdere og de danske arbejdsledere kræver en konstant arbejdsrytme; men der er glædeligvis en gunstig udvikling i gang, en positiv udvikling, som jeg gerne vil illustrere med nogle få tal.

Hvis vi ser på bygge- og anlægssektoren i Grønland i 1964, viser det sig, at der har været en tilgang på 480 mand; heraf udgjorde den grønlandske arbejdskraft alene 420, d. v. s. at langt den største del af tilvæksten var grønlandske arbejdere. Der fandtes pr. 1. januar i år 145 lokale mestre og entreprenører i Grønland, der tilsammen beskæftigede 725 mand. De tilsvarende tal året forud var 104 selvstændige med 550 mand, altså en stigning på 175, hovedsagelig grønlandsk arbejdskraft.

Jeg vil også gerne oplyse, at de lokale mestre i 1961 havde fået overdraget arbejde ved nybyggeri — og her ser jeg bort fra reparations- og vedligeholdelsesarbejde — for godt 8 mill. kr. I de følgende år — 1962, 1963 og 1964 — var beløbene steget til henholdsvis 12 mill., 17,3 mill. og 25,3 mill. kr., og i år passerer vi 30 mill. kr. i samlede byggeomkostninger for arbejder, der udføres af lokale håndværksmestre og entreprenører, og hertil skal lægges reparations- og vedligeholdelsesarbejder for ca. 5 mill. kr. Den private sektors andel er med andre ord støt stigende trods påstanden om det modsatte: at GTO sætter sig på det hele. Der gøres fra GTOs side en betydelig indsats for at fremkalde grønlandsk initiativ og grønlandsk arbejdskraft til bygge- og anlægsarbejder, også når det drejer sig om arbejder, der udføres af GTO.

Allerede i 1963 gjorde man et fremstød ved i samtlige vestgrønlandske byer at uddele en tryksag, der pegede på mulighederne for beskæftigelse. Man havde dengang det mål at skulle skaffe 125 mand. Resultatet

[Ministeren for Grønland.]

blev, at man kun fik ca. 70, men til gengæld er det tilfredsstillende at kunne sige, at det var arbejdskraft, som man var fuldt ud tilfreds med. Denne kampagne er fulgt op med udsendelse af en ny, omredigeret tryksag, der er blevet fremlagt i butikker og på kontorer, de steder, hvor befolkningen jævnlige kommer. Man har nu sigtet mod antagelse af 200 mand; der indkom 128 ansøgninger, og der blev ansat 103. Det er en kampagne, der vil blive fortsat, men jeg har gerne villet pege på disse problemer, der naturligvis også må ansues i relation til de rent menneskelige vanskeligheder, der opstår, når grønlænderne skal indpasse deres tilværelse i en regelmæssig arbejdsrytme.

I øvrigt synes jeg, det ærede medlem på fortrinlig måde gennemgik de talrige opgaver, der trænger sig på inden for bygge- og anlægsvirksomheden, og spørgsmålet, om det var det ene eller andet, der skulle vige til fordel for særlige opgaver. Jeg tør nok sige, at svaret kom prompte fra det ærede medlem fra område til område: det skulle ikke være her, og det skulle heller ikke være dér. Alt skulle efter det ærede medlems opfattelse have en førstprioritet, og det lader sig nu engang ikke gennemføre. Når det ærede medlem siger klart nej til at bygge industrianlæg fremfor boliger, må jeg sige, det er et særdeles konsekvent, men jeg vil dog nok føje til: et meget skæbnsvangert standpunkt, som det ærede medlem næppe har dækning for i Grønland. Her kan ifølge sagens natur ikke være tale om et enten-eller; der må blive tale om et både-og. Det, det drejer sig om, er at afveje, hvad der skal være „både“, og hvad der skal være „og“.

Endelig vil jeg til det ærede medlems udtalelser om den grønlandske socialforsorg sige, at det ærede medlem jo helt er på linje med det grønlandske landsråd, når landsrådet i den ordinære samling i fjor udtalte følgende — jeg anmoder om formandens tilladelse til et kort citat —:

„Landsrådet påpeger, at den økonomiske udvikling i Grønland gør det nødvendigt, at der hurtigst træffes foranstaltninger, der kan hæve levestandarden for den del af befolkningen, der er henvist til at leve af sociale ydelser. Landsrådet skal derfor henstille, at en gennemgribende revision af socialordningen, i hvilken der

indgår spørgsmålet om en eventuel stats-tilskudsordning til sociale opgaver i Grønland, fremmes mest muligt“.

Det arbejdsudvalg, som ministeriet på grundlag af denne udtalelse har nedsat med henblik på at fremkomme med forslag til en grønlandsk socialreform, har jo i første række taget det sociale institutionsbyggeri op til overvejelse. Der er fremkommet en 5 års plan for et sådant byggeri, og hvis denne bliver tiltrådt — hvad jeg nærer begrundet forhåbning om — vil det sociale institutionsbyggeri få et omfang, som langt overstiger de tidligere års. Yderligere har det omtalte udvalg i erkendelse af, at det er en uomgængelig nødvendighed at få gennemført en uddannelse, en opbygning af det personale, som skal stå til rådighed for de grønlandske kommuner i disses administration af socialvæsenet, taget skridt til en kursusuddannelse, i første række baseret på grønlandske, folkevalgte socialudvalgsmedlemmer, hjemmehørende administrativt personale og praktiske medarbejdere, som på hel- eller deltidsbasis kan påtage sig opgaver af overvejende familierådgivningsmæssig karakter, en kursusvirksomhed, der er planlagt at kunne påbegyndes i det kommende forår.

Jeg er endog meget glad for, at det ærede medlem efterlyste forslag til en virkelig socialreform, og navnlig at det ærede medlem fraråder lapperier på den eksisterende forsyng. Det er et særdeles forstandigt synspunkt, som jeg takker meget for, og jeg vil gerne føje til, at det er en værdifuld støtte, jeg har fået i disse betragtninger, der selv sagt vil veje til i mine videre overvejelser.

Må jeg endelig gøre nogle enkelte bemærkninger i anledning af, at det ærede medlem hr. Knud Hertling såvel som det ærede medlem hr. Peter Jørgensen omtalte Chr. Krygers TV-udsendelser, som vi har haft lejlighed til at følge. Jeg har modtaget adskillige breve, og der er mange, der har spurgt, hvad jeg selv mener om disse udsendelser. Jeg vil så klart, som jeg kan, herfra give Chr. Kryger min kompliment. Det var en hård, realistisk udsendelse, men en udsendelsesform, som jeg foretrækker fremfor meget af den, jeg havde nær sagt sødsuppelyrik, vi ofte har set på skønne farvefilm fra Grønland med festklædte grøn-

[Ministeren for Grønland.]

lænderinder i nationaldragter og grønslændere i hvide anorakker. Det, vi trænger til, er jo netop en realistisk fremstilling, der ikke mindst kan tjene til at understrege den realitet, at det koster penge, hvis vi skal løse den kommende tids mange og betydningsfulde opgaver i Grønland; det koster også indsats, der ikke alene kan måles i penge.

Jeg har bemærket dels gennem breve, men også gennem mange læserbreve og ved presseomtale, at noget af det, der faldd seerne stærkest for brystet, var den første, meget realistiske udsendelse om forholdene i Egedesminde. Jeg tænker her særlig på de delikate billeder, der illustrerede forholdene ved udkastningsstedet for natrenovation. Jeg vil gerne her sige, at dette arrangement er ændret. Arbejdet med nyordningen var i øvrigt i gang under mit ophold i Grønland i juli-august måned. Arrangementet, hvis jeg må kalde det sådan, er afløst af et nyanlagt udkastningssted, og natrenovationen kastes nu ud på et sted uden for byen. Det, der var problemet, var anlægget af en vej, der nu er ført ca. 800 m frem over et meget kuperet fjeldområde, der ikke er beboeligt eller tilgængeligt på samme måde som det hidtil værende anlæg, der i sin tid var beliggende i en vis afstand fra byen. Denne vej blev påbegyndt i 1963, og det var planlagt, at den skulle være færdig i sommeren 1964. Anlægget af den blev forsinket af de grunde, som man var inde på i TV-udsendelsen. Vejen er nu taget i brug. Der skete nogle beklagelige forsinkelser, men jeg vil benytte denne lejlighed til at sige, at forholdene nu er bragt i orden. Jeg vil tilføje, at jeg i det store og hele mener, at Krygers udsendelser har en mission, og både TV og Kryger skal have anerkendelse for denne indsats her fra denne talerstol.

Forsvarsministeren (Victor Gram): Det ærede medlem hr. Niels Westerby stillede går et par spørgsmål til mig vedrørende forsvaret. Det ene spørgsmål gik ud på, om de på det nye finanslovsforslag foreslåede bevillinger til forsvaret vil være tilstrækkelige for at opretholde forsvarets effektivitet. I henhold til de forudsætninger, som lå til grund for forsvarfsforliget i 1960, skulle driftsbudgetterne reguleres i henhold

til den løbende udvikling i priser og lønninger, og i det forslag, der foreligger, er forsvarets driftsudgifter reguleret på denne måde.

For forsvarets anlægsbudgets vedkommende er de overvejelser, der er gået forud, naturligvis gået ind i den almindelige drøftelse af stramningen af finanslovsforslagets almindelige udgiftsbevillinger, således at der er udvist tilbageholdenhed i planlægningen for iværksættelse af nye investeringer, men udgiftsniveauet i 1965-66 for militærets bygge- og anlægsarbejder samt materielanskaffelser er opretholdt også for 1966-67.

På grundlag af de fra værnskommandoerne modtagne oplysninger er det min opfattelse, at værnenes virksomhed også i 1966-67 vil kunne opretholdes nogenlunde. På lidt længere sigt må det imidlertid forudses, at den siden 1960 stedfundne udvikling medfører behov for en tilpasning af forsvarets virksomhed. Man må bl. a. overveje mulighederne for forenklinger i værnenes organisation samt begrænsning og nedlæggelse af etableringer af sekundær betydning for forsvarets beredskab. Disse problemer er allerede eller vil blive taget op til drøftelse og overvejelse i det nedsatte forsvarsudvalg.

Det andet spørgsmål angik nødvendigheden af forøgede bevillinger i forbindelse med en nedsættelse af tjenestetiden. I forsvarfsforliget af 1960 forudsatte man jo en trinvis nedsættelse af tjenestetiden. I hæren og flyvevåbenet var denne tjenestetidsnedsættelse betinget af, at der tilgik disse værn frivilligt personel i et nærmere angivet omfang. I overensstemmelse med disse forudsætninger er tjenestetiden i flyvevåbenet og visse af hærens våbenarter foreløbig nedsat til 14 måneder. De i den forløbne 5 års periode indhøstede erfaringer med nyordningen gør det imidlertid ønskeligt at foretage en gennemgang af de forud for forsvarfsloven udarbejdede skønsmæssige opgørelser over personelbehovet. Som led i de igangværende overvejelser om yderligere nedsættelse af tjenestetiden er værnskommandoerne derfor anmodet om at revidere de oprindelige skøn over personelbehov og tjenesteopgavernes fordeling på værnepligtige og frivillige inden for de enkelte tjenestegrene. Denne undersøgelse af personelbehovet har endnu ikke kunnet

[Forsvarsministeren.]

afsluttes, og det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at oplyse, hvorvidt yderligere tjenestetidsnedsættelser vil medføre merudgifter i forhold til de foreslåede bevillinger for 1966-67.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Det ærede medlem hr. Thestrup har desværre med føje udtrykt bekymring over de store udgifter, færdselsulykkerne påfører samfundet. Det ærede medlem har i denne sammenhæng givet udtryk for, at det må forekomme uforståeligt, at notoriske voldsmand udrustes med biler og får lov til at dundre frem ad vejen uden noget hensyn til deres medmennesker, ligesom det ærede medlem har efterlyst skærpede forholdsregler for de motorkørende, der ustandselig har sammenstød. Nu kender jeg ikke den konkrete baggrund for det ærede medlems udtalelse om den hensynsløshed i færdslen, der udvises af notoriske voldsmand, men jeg vil dog vægre mig ved at tro, at det ærede medlem har fundet grundlag for at gå ind for en regel, hvorefter blot den omstændighed, at en person har været straffet for vold, skal afskære ham fra at erhverve førerbevis; det ville dog være i strid med den udvikling, vi i øvrigt er inde i.

Jeg er enig med det ærede medlem i, at det ville være ønskeligt, om man på forhånd kunne afsløre hensynsløse trafikanter og nægte dem førerbevis, men en sådan forhåndserkendelse er jo ikke mulig. Det vil ved førstegangsudstedelse af almindeligt førerbevis normalt unddrage sig erkendelse, om man står over for en vordende hensynsløs trafikant. Man er henvist til at træffe afgørelse om førerbevispørgsmålet på grundlag af foreliggende lægeerklæringer og hans kørsel under køreproven. Såfremt det ikke herigennem er indiceret, at den pågældende er usikket til at føre motorkøretøj, kan førerbevis ikke nægtes den pågældende. Over for hensynsløse trafikanter er man derfor henvist til at gribe ind efterfølgende, d. v. s. efter at førerbevis er erhvervet, og efter at den pågældende har afsløret sig som hensynsløs i færdslen. Sanktionen over for sådanne trafikanter er straf og frakendelse af førerbevis efter reglerne i færdselslovens § 70, stk. 1.

Det er ønskeligt at skærpe kursen over

for trafikens såkaldte ulykkesfugle, og vi overvejer for tiden i justitsministeriet at instruere politiet om i videre omfang end hidtil sket over for sådanne trafikanter at gøre brug af adgangen til administrativt at inddrage førerbeviset, således at dette kun kan udleveres på ny efter bestået prøve. En sådan fremgangsmåde vil formentlig være et effektivt supplement til reglerne om frakendelse af førerbevis ved dom.

Endvidere rejste det ærede medlem spørgsmålet om særlig straf for hensynsløs kørsel eller kørsel uden førerbevis af den, der begår brugstyveri af biler. Jeg kan oplyse, at det er politiets og anklagemyndighedens faste praksis i sager vedrørende brugstyveri efter straffelovens § 293, stk. 1, at medtage eventuelle sigtelser for overtrædelse af færdselsloven i forbindelse med den ulovlige kørsel. Dette gælder, både når der er kørt, uden at den pågældende har været i besiddelse af førerbevis, og når der foreligger overtrædelse af de egentlige færdselsbestemmelser. Såvel sager om brugstyveri som sager om færdselsforseelser behandles efter reglerne for politisager, og der er således intet besparelses- eller bekvemmeligheds-hensyn, der taler for at undlade tiltale for færdselsovertrædelser i forbindelse med brugstyveri.

Jeg kan tilføje, at der i de brugstyverisager, hvor der tillige er tale om groft ufor-svarlig kørsel, nedlægges påstand om frakendelse af retten til at være eller blive fører af motordrevet køretøj, hvortil der kræves førerbevis, efter ganske de samme retningslinjer som i andre sager. Hvordan strafudmålingen påvirkes af færdselsfor-seelsen, må afhænge af dennes grovhed, og der kan næppe siges noget generelt herom, men jeg mener, at de gældende straffes-rammer i og for sig er vide nok til, at der kan foretages en passende reaktion.

Endelig har det ærede medlem hr. Thestrup spurgt, hvordan det går med udvidelsen af færdselspolitiet. Herom kan jeg oplyse følgende. Justitsministeriet søgte den 22. juni 1965 bl. a. finansudvalgets tilslutning til, at der i finansåret 1965-66 ud over allerede bevilgede midler bruges et beløb på 1.254.000 kr. til udbygning af færdselspolitiet. Det fremgår af indstillingen, at rigspolitichefen har udarbejdet og forelagt

[Justitsministeren.]

justitsministeriet forslag til en udbygning af færdselspolitiet, der tænkes gennemført over en periode på ca. 4 år. Ifølge forslaget skal færdselspolitistyrken udvides med i alt 375 polititjenestemænd, 10 ingeniører og 20 mekanikere, således at ansættelserne af det nye personale fordeles jævnt over den 4-årige periode, og samtidig skal færdselspolitiets tekniske udstyr udvides og forbedres. Jeg kan endvidere oplyse, at der ved normeringsloven for finansåret 1965-66 er givet hjemmel for en udvidelse af politistyrken med 200 mand, at 100 mand af disse agtes anvendt som første led i udbygningen af færdselspolitiet, at der ved finansloven for finansåret 1965-66 er givet hjemmel til ansættelse af 20 mekanikere til uddannelse i færdselspolitiet med henblik på tjeneste hos bilinspektørerne eller i færdselspolitiet, at udvidelsen af færdselspolitiet med 100 mand ikke kan forventes at være effektiv i finansåret 1965-66, men at man allerede i dette finansår agter at overføre polititjenestemænd fra politikredsene til færdselspolitiet i det omfang, det vil være forsvarligt, formentlig omkring 30 mand.

Finansudvalget tiltrådte den 30. juni 1965 indstillingen, men kun foreløbigt og således, at det henstilledes til justitsministeriet, at ansættelser og anskaffelser blev udskudt længst muligt, således at beløbets anvendelse blev foregrebet mindst muligt, indtil finansudvalget havde taget endelig stilling til sagen i september måned. Justitsministeriet underrettede rigspolitichefen herom den 7. juli 1965. Efter et samråd med justitsministeren meddelte finansudvalget i skrivelse af 8. september 1965, at udvalget havde tiltrådt ministerens indstilling om anvendelse af 1.254.000 kr. til udbygning af færdselspolitiet. Finansudvalget bemærkede dog, at udvalget ikke herved havde taget stilling til de planer om en yderligere udvidelse af politistyrken, for hvilken der redegøres i justitsministeriets ovennævnte indstilling til finansudvalget. Da justitsministeriet ved skrivelse af 16. september 1965 underrettede rigspolitichefen herom, bemyndigedes rigspolitichefen til at anvende de nævnte 1.254.000 kr. til udbygning af færdselspolitiet.

Siden da har de i indstillingen omhandlede 30 stillinger som politibetjente og over-

politibetjente i rigspolitichefens færdselspoliti været opslået ledige til besættelse inden for de kommende måneder. Stillingerne er endnu ikke besat, men kan forventes at blive det inden den 1. april 1966.

Rigspolitichefen har endvidere bestilt 5 hastighedsmålingsapparater og er for tiden ved at afgive bestilling på et radaranlæg til hastighedsmåling. De i indstillingen nævnte 20 mekanikere er ansat i sommeren 1965, men for færdselspolitiets vedkommende har det ikke givet mulighed for forøgelse af antallet af vognpatruljer, idet nogle af mekanikerne for tiden gør tjeneste hos bilinspektørerne, mens resten kun udfylder et behov for mekanikere i de allerede da eksisterende færdselspatruljer.

Mohr Dam: Det er naturligt, at de færøske folketingsmænd benytter lejligheden til under finanslovdebatten at berøre de særlige færøske forhold med relationer til den øvrige del af riget.

Skønt det er den største del af de færøske sager og sagsområder, som man fra færøsk side i henhold til den for Færøerne gældende særlige styrelsesordning har overtaget, hører dog mange af de mest vitale og de for det færøske samfund mest livsvigtige sager og sagsområder til rigest fællesanliggender.

Landskassens og statens administrative og andre udgifter til Færøerne ligger på 90-100 mill. kr. tilsammen, hvoraf den færøske landskasse udreder nogle og halvtred-sindstyve millioner, medens statens udgifter for indeværende finansår kan anslås til omkring fyrretyve millioner kr. I 1964-65 var statens udgifter omkring 35 mill. kr., men prisstigningerne har også været store på Færøerne. Udgifterne til lønninger og andet er derfor vokset meget det sidste år.

Når man tænker på, hvordan forholdene var på Færøerne inden krigen og længere tilbage i tiden, kan man sige, at Færøerne var tilbagesående og til en vis grad underudviklede, i hvert fald i forhold til de andre skandinaviske lande, selv om de ikke kunne sammenlignes med de lande, som man i dag betegner som u-lande.

Der krævedes en ny tid på Færøerne, og der kræves fortsat dynamisk initiativ og handlekraft, hvis man på Færøerne skal kunne gøre sig håb om at kunne komme på højde med de andre skandinaviske nationer.

[Møhr Dam.]

Skønt den, der som vi på Færøerne venter på realisering af selv beskedne ønsker og krav, ikke kan være andet end utålmodig, må det erkendes, at man både fra færøsk og dansk side har set og erkendt berettigelsen af ønsket og kravet om gennemførelsen af gennemgribende reformer, forbedringer og nyskabelser i det færøske samfundsliv og struktur. Der er da også sket en hel del.

Indførelsen af tolvsmilefiskerigrænsen ud fra lige basislinjer føles som et af de mest betydningsfulde fremskridt, men et fremskridt, som først får sin fulde værdi, når man kan sige, at man har en „vandtæt“ inspektion, en inspektion, der er så effektiv, at de gamle fisketyve har tabt enhver mulighed for ulovligt fiskeri uden at blive taget og straffet.

Med anskaffelsen af inspektionsskibet „Vædderen“ samt tre andre inspektionsskibe af samme type til inspektion af de færøske, grønlandske og andre danske farvande blev der fra den danske regerings og folketingets side taget et meget kraftigt og betydningsfuldt skridt til forbedring af inspektionen. Særlig værdifuldt måtte det siges at være, at man havde forsynet inspektionsskibet med en helikopter til brug under inspektionsarbejdet, men det er trods alt sådan, at inspektionen ikke er så effektiv, som den kunne have været, såfremt man ikke havde blandet to opgaver sammen, nemlig at udøve en effektiv inspektion og samtidig uddanne mandskabet militært. Jeg kan følgelig ikke lade være med at fremsætte og gentage det spørgsmål, hvorvidt det er muligt at adskille inspektionsudøvelsen og den militære uddannelse af mandskabet. Sammenblandingen af disse to opgaver kan ikke gå, uden at den ene, ja, måske begge to, lider skade derved. Ufortalt hvor effektivt det nye inspektionsskib med helikopteren er, så kan det ikke være tilstrækkeligt til at holde hele fiskeriterritoriet cirklen rundt frit for ulovlige fiskerskibe. Det er jo begrænset, hvad ét skib kan præstere. Det kan således ikke være østen for og vesten for øerne på samme tid, og det er næppe altid, at flyvning kan lade sig gøre.

Et ordsprog på Færøerne lyder: „En er som ingen, mens to er som ti.“ Dette gælder særligt, hvor det drejer sig om at holde vagt ved et så vidtspændende felt

som hele fiskeriterritoriet. Færøernes lagting har derfor med tilslutning fra alle partier vedtaget at lade bygge et hurtiggående vagt- og redningsskib til assistance for fiskerskibene på fiskefeltet og til at holde øje med de fremmede fiskerskibe. Det er klart, at dette skib må arbejde i den bedst forståelse og sammen med det store, egentlige inspektionsskib. Men for at kunne handle kraftigt og udføre dette arbejde effektivt og på en tilfredsstillende måde er det nødvendigt, at føreren på skibet beholder politimyndighed. Det er ikke første gang, jeg berører dette spørgsmål; jeg er heller ikke den eneste, der har gjort det, men der er tale om et ønske fra alle færingers uden hensyn til partifarve eller erhvervsinteresser.

Spørgsmålet har også mødt al mulig sympati hos de respektive myndigheder hernede. Men man siger, at en konvention med England af 1901 kræver inspektionen udøvet af militæret eller i hvert fald af statskibe, og at det er nødvendigt at ændre denne konvention, for at føreren af det omtalte skib kan beholde den ønskede politimyndighed.

Jeg tillader mig at spørge den højtærede statsminister, hvorvidt man har taget skridt til forhandling med den engelske regering om ændring eller ophævelse af konventionen, så man kan imødekomme det færøske ønske om politimyndighed til føreren af det færøske skib.

Jeg vil over for den højtærede statsminister så stærkt som muligt betone, at der her er tale om et for Færøerne meget alvorligt og brændende ønske, som næres særligt af dem, hvis velvære er betinget af et godt hjemmefiskeri. Det er livet om at gøre for dem, at vore fiskefelter ved Færøerne bliver så godt beskyttet som overhovedet muligt. Vi er i fælles båd her og uden modstridende interesser. Jeg henstiller så meget til den højtærede statsminister, at han venligst tager sig af dette spørgsmål med al den energi og levende interesse, der skal til, og som jeg ved at den højtærede statsminister er i besiddelse af.

I henhold til styrelsesordningen for Færøerne af 1948 kan hjemmestyret på Færøerne i udenrigsministeriet få ansat en i færøske forhold særlig kyndig mand, hvis opgave det skal være at tage sig af de særlige færøske interesser, handelsmæssige, er-

[Mohr Dam.]

hvervsmæssige såvel som kulturelle, eller af hvad karakter de end er, med relationer til de andre lande. Jeg vil være den højtærede statsminister meget forbunden for oplysning om, hvorvidt det er aktualiseret at ansætte denne mand.

Man har også ifølge samme styrelsesordning ret til at få særlige færøske repræsentanter ved danske konsulater, ambassader og gesandtskaber. Men mens udgifterne i forbindelse med førstnævnte skal bestrides af staten, udenrigsministeriet, vil det påhvile den færøske landskasse at afholde udgifterne ved de andres ansættelse og arbejde.

Jeg vil også være den højtærede statsminister taknemlig for oplysninger om, hvorvidt der foreligger noget om placering af en eller flere af sidstnævnte kategori, og i bekræftende fald, hvor der så er tale om at placere dem. Jeg tillægger klarlæggelsen af disse forhold stor betydning, da det, man i så henseende gør, i høj grad indgår som et led i den ændrede markeds- og erhvervs-politik, som er fremstået i den sidste tid, og som ingen kan komme uden om, heller ikke Færøerne, hvorfor det også for os gælder om at stå så godt orienteret og udrustet med al det kendskab og al den viden om markeds-, handels- og erhvervsforhold i deforskellige lande, som overhovedet er mulig.

Færøerne har som antydning en særlig status inden for riget. Ligesom man har fundet det naturligt, at færingerne kan få deres særlige mand i udenrigsministeriet samt få ansat repræsentanter ved konsulater, gesandtskaber og ambassader for at varetage øernes specifikke interesser, finder man det naturligt, at færinger bliver repræsenteret i udvalg, der har med udenrigsspørgsmål at gøre. Jeg vil være den højtærede statsminister og det høje ting meget forbunden, om man venligst også vil have dette spørgsmål i velvillig erindring.

På skolevæsenets områder er der sket meget store fremskridt, og en ajourføring med forholdene hernede er også gennemført så langt, som det har været muligt at gøre det. Man kan nu sige, at dørene til de forskellige kundskabsgrene står åbne for alle, også for børn af mindrebemidlede forældre, idet de færøske børn har adgang til at erholde tilskud og lån fra ungdommens

uddannelsesfond og diverse legater m. m. i samme udstrækning som de danske børn. Dette finder jeg anledning til at bevidne min tak for og udtrykke min glæde over. Jeg gør det i overbevisning om, at al videre demokratisering og yderligere udvikling og forbedring af studieforholdene også vil komme den færøske ungdom til gode i fuld udstrækning.

Noget af det bedste, der er sket på Færøerne inden for fællesanliggenderne, er vedtagelsen af de nye sociale love, der tager sigte på en fuldstændig ajourføring med de sociale forhold i den øvrige del af riget. Der er dog alligevel sket det, at man på Færøerne atter er sakket agterud på dette område. Som færøsk folketingsmand og varm tilhænger af den fulde ligestilling af de trængende inden for rigets grænser undlader jeg ikke at udtale min fulde fortrøstning til, at den høje regering og det høje ting vil sørge for, at den nævnte ajourføring må finde sted hurtigst muligt, således som den sociale lovgivning forudsætter. Mig bekendt er der nedsat et udvalg til at beskæftige sig med dette spørgsmål samt med muligheden af indførelse af ATP og arbejdsløshedsforsikring for Færøerne. De to sidste love er af så vital betydning for den mindrebemidlede del af befolkningen, at det er mit håb, at det må lykkes at finde en form, der gør det muligt at tilføre den færøske befolkning de goder, disse sociale foranstaltninger giver indbyggerne hernede.

Jeg benytter lejligheden til at lufte tanken om at ændre den sociale lovgivning for Færøerne således, at de forbedringer af sociale ydelser, man vedtager for befolkningen hernede, skal forelægges lagtinget og landsstyret, samtidig med at de forelægges for dette høje ting. Man vil herved kunne undgå, at der indtræffer perioder med forskel mellem de sociale ydelser på Færøerne og dem, man har i den øvrige del af riget.

Også på sygehus- og sundhedsvæsenets område sker der store ting, som man i allerhøjeste grad værdsætter på Færøerne og er taknemlig for. Her er et område, hvor vi efter omstændighederne kan sige at man, så snart det store sygehusbyggeri er færdigt, står i forreste række inden for riget. Tilbage står nu at få bygget de hvile-,

[Mohr Dam.]

pleje-, børne- og alderdomshjem samt vuggestuer, som vi trænger til på de større steder. Jeg føler mig overbevidst om, at vi også vedrørende disse spørgsmål vil finde al mulig forståelse og imødekommenhed hos den høje regering og dette høje ting.

På det kirkelige område har jeg følelsen af at man fra den høje regerings side har vist den største og mest positive interesse, som har manifesteret sig i en stærk forøgelse af antallet af præster. Af særlig betydning skal jeg ikke undlade at nævne, at Hans Majestæt Kongen så generøst betænkte den færøske kirke med milliongaverne til bygning af kirkerne i Klaksvig og Thors-havn. Det er også værd at anføre som et stærkt udtryk for forståelse og frisind, at man fra den høje regerings side med fuld honnør gik med til at knytte den historiske bispetråd igen ved at oprette et særligt vicebispeembede, således som et flertal på Færøerne havde fremsat ønske om. Denne handling havde i sig selv ikke større praktisk betydning. Men den havde den store betydning, som det altid har at vise forståelse over for et folks veneration for historien og det nationale følelsesliv.

Som foran antydnet stod Færøerne inden krigen — og står stadig væk — meget tilbage med hensyn til havne- og vejvæsenets udbygning og udviklingen af et moderne erhvervsliv. Havnevæsenet er et fællesanliggende, mens vejvæsenet er blevet et særanliggende. Men hvad enten der er tale om fælles- eller særanliggender, kræves der meget store pengebeløb til at fuldføre de her beroende opgaver. For at kunne indhente det forsømte må der altså findes veje til den nødvendige finansiering af havne- og vejbygning samt finansiering til løsning af særlig store opgaver inden for erhvervs-livet. Statens forpligtelser med hensyn til havne og veje består økonomisk kun i at betale 25 pct. af det, som bygningen af havnene koster. De resterende tre fjerdedele og hele det beløb, som udbygningen og moderniseringen af vejnettet koster, påhviler det landskassen på Færøerne at bestride. Men dette magter lagtinget ikke uden store ekstraordinære lån. Her må staten træde til. Ved oprettelsen af investeringsfonden, hvortil der ydes 10 mill. kr. om året i 6 år, altså 60 mill. kr. i alt, har man

også fra statens side taget et stort skridt til at imødekomme de færøske ønsker om statslån til finansiering af de efter færøske forhold vældige opgaver, som — det må indrømmes — alt for længe har ladet vente på deres løsning. Med den værdi, som pengene har i dag, er dette beløb, som vel i sin tid, da man første gang bragte det i forslag, lød af meget, alt for lille.

Ser vi på det foreliggende finanslovsforslag og sammenligner de beløb, man f. eks. afsætter til investering i Grønland — og i henhold til det, som trænger til at blive gjort deroppe, er de ikke for store — med det, der er afsat som finansieringshjælp til Færøerne i form af lån, kan man ikke sige, at den færøske andel er dominerende. Ingen glæder sig mere over den vældige indsats, der gøres vedrørende udbygningen af Grønland og ophjælpningen af erhvervs-livet dér, end vi færinger, der af selvsyn ved, i hvor høj grad man på Grønland trænger til at få alt det lavet, som talen nu er om. Når jeg har tilladt mig en sammenligning, er det dels for sammen med alle venner af Grønland at glæde mig over, at der nu virkelig sker store ting deroppe, men også for at understrege, at vore ønsker om finansiel støtte fra den danske stat er rimelige og beskedne.

I lys af den vældige trang til investeringskapital, der hersker på Færøerne, og i lys af det, man fra statens side gør i de forskellige øvrige dele af riget, herunder Grønland, samt henvisende til det mere end 400 år gamle ansvar, Danmark har for Færøernes ve og vel, tillader jeg mig venligst at henstille til den høje regering under behandlingen af det færøske investerings- og finansieringsbehov velvilligst at tage under overvejelse, hvorvidt det er muligt fra statens side at yde Færøerne en til vort behov svarende lige så generøs finansiering, som man er gået ind for over for Grønland, dog således at statens investeringslån tilbagebetales med en rente, der ikke overstiger sparekasserenten før krigen, som må betragtes som den normale rente. Afdrags-tiden for lånene må også af hensyn til beløbenes størrelse blive så langfristet som muligt.

I styrelsesordningen er man kommet langt med hensyn til ønsket om en tilfredsstillende ordning af de nationale spørgsmål.

[Mohr Dam.]

At det føles, som om der endnu findes sager og måske sagsområder, hvor det knirker, er forståeligt. Ingen form eller ordning er evig, heller ikke styrelsesordningen for Færøerne, hvor god den så end findes hernede.

Et af de områder, hvor det trods alt knirker og har knirket, er spørgsmålet om fuld anerkendelse af det færøske flag. Så underligt og modsigende det lyder, er det sådan, at det er hos vore broderfolk islændingene og nordmændene, den fulde anerkendelse af vort flag har manglet. Jeg tænker for Islands vedkommende på det, der skete i Nordisk Råd i år, hvor det færøske flag savnedes, hvilket følte særlig pinligt under tildelingen af rådets forfatterpris til den færøske digter William Heinesen. Hvorfor? Ja, man må finde ud af, hvorfor det knirker her, og se til at få bragt forholdene i orden, så der ikke igen skal opstå nogen strid om det færøske flags ret til at vaje som et nationalt symbol ved siden af de øvrige nordiske nationers flag.

Alle anerkender færingerne som en særlig nordisk nation. Da det er det brændende ønske iblandt færingerne, at Færøerne som den sjette nordiske nation bliver ligestillet med de fem andre i Nordisk Råd, rejste jeg som bekendt først her i dette høje ting og siden i Nordisk Råd spørgsmålet om færøsk medlemskab i Nordisk Råd. Det er blevet anført, at færingernes repræsentation i folketinget hindrer Færøerne i at vælge repræsentanter til Nordisk Råd. Jeg forstår ikke, hvorfor man kan anføre medlemskabet i folketinget som en hindring for, at f. eks. Færøernes lagting kan vælge et eller flere medlemmer til Nordisk Råd.

Hvis det er medlemskabet af en lovgivende forsamling, der er løsenet til Nordisk Råd, så er lagtinget i langt højere grad lovgivende for den færøske nation end folketinget. Men det må vel være begrebet en „nordisk nation“ med sin særlige samfundsordning, kultur og livsform, privat og styrelsesmæssigt, der er det afgørende for samarbejdet og medlemskabet i Nordisk

Råd, som ikke — i hvert fald ikke endnu — er en stat eller magtfaktor, men kun en nordisk institution af rådgivende karakter, i hvilken Færøerne kunne udgøre et lige så godt nordisk element, som de andre fem nordiske nationer.

Det forekommer mig, at det ikke skulle volde større vanskeligheder for de fem brodernationer at blive enige om at ændre Nordisk Råds statutter, så færingerne — i erkendelse af, at de tilhører en lige så nordisk nation som de fem nuværende medlemmer af Nordisk Råd — kan træde ind som den sjette nordiske nation, hvilket også er i overensstemmelse med ånden i styrelsesordningen for Færøerne.

Ja, imødekommelsen af det færøske ønske er ikke alene nationalt set retfærdig, men må også være følelsesberigende for ikke blot den danske, men også for de andre nordiske nationer. Bevarelsen af den lille nordiske nation må for de andre brodernationer i Norden virkelig være af kulturel og folkelig værdi.

Ved samtaler med forskellige repræsentanter fra alle fem medlemslande i Nordisk Råd havde jeg den glæde at kunne notere megen venlighed over for Færøerne og stor forståelse vedrørende de problemer, jeg havde berørt.

Nordisk Råd skal nu i slutningen af januar måned 1966 træde sammen i København. Det er mit håb, at man fra dansk side må være i stand til at arrangere det således, at det færøske flag kommer til at vaje blandt de andre nordiske flag.

Der er to andre nationale spørgsmål, som jeg tidligere i dette høje ting har tilladt mig at berøre, nemlig indførelse af særlige frimærker på Færøerne på samme måde, som man har særlige frimærker for Grønland, og en ændring af det færøske pas, således at det — uden at skade nyttevirkningen — i højere grad end nu træder frem, at indehaveren er færing, men det skal dog af praktiske grunde fremgå af ordlyden, at indehaveren også er dansk statsborger.

Jeg tillader mig igen at bringe disse

[Mohr Dam.]

spørgsmål på bane, skønt jeg for postvæsenets vedkommende er gjort bekendt med, at indførelsen af særlige færøske frimærker er forbundet med visse vanskeligheder af international karakter — vanskeligheder, som man dog for Grønlands vedkommende på grund af de særlige omstændigheder, som dengang gjorde sig gældende, kunne overvinde. Jeg benægter ikke vanskelighederne, men de er til for at overvindes, og jeg tvivler ikke på, at den højtærede minister, der har med postvæsenet at gøre, også vil være i stand til at overvinde de vanskeligheder, som indførelsen af særlige færøske frimærker måtte møde.

Med passet er det lettere. Der ligger det vel i den høje regerings og det færøske hjemmestyres hånd at blive enige om en formulering af det færøske pas' tekst.

Til slut ønsker jeg at bemærke, at jeg, særlig under hensyn til forholdene ude i verden, er glad for, at det er forundt os færingar at stå i rigsfællesskab med en af de mest humane og mest demokratiske og frisindede nationer i verden.

Peter Jørgensen: Jeg skal ikke gøre ret mange bemærkninger, da ministrene jo har svaret på de fleste af de spørgsmål, der har været fremme. Der er dog et spørgsmål, som jeg gerne vil have draget ind i debatten, inden vi slutter den, og det er det spørgsmål, det ærede medlem hr. Skråppenborg-Nielsen rejste om statshospitalerne. Der har igennem den seneste tid både i presse og fjernsyn været fremsat kritik af det tempo, hvori udbygningen af vore statshospitaler fandt sted, og det er ligesom blevet antydnet, at der var noget i vejen med den behandling, patienterne fik på disse hospitaler. Jeg synes ikke, at dette skal have lov til at stå upåtalet over for offentligheden, og vil gerne i denne anledning sige, at der inden for statshospitalsområdet har fundet så stærk en udvikling sted igennem de sidste år, at det simpelt hen ikke har været muligt at bruge de bevillinger, som er givet fra år til år. Man kan derfor ikke lade det indtryk stå tilbage i offentligheden, at det er de bevilgende myndigheder, der er årsag til, at der sker for lidt på disse områder.

Må jeg lige nævne, at man allerede i 1952 vedtog at placere et statshospital i Ålborg.

Spaden er vel lige stukket i jorden nu. Det er altså 13 år siden, og man kunne måske her rette bebrejdelser mod ministeriet og de bevilgende myndigheder. Det er dog ikke her, man skal skyde. Grunden er ganske simpelt, at man ikke på det lokale plan har kunnet få tingene i orden, ikke kunnet blive enig om placeringen. For Ålborgs vedkommende var der en årelang diskussion om, hvorvidt man skulle slå amts- og bysygehus sammen, og af den grund kunne man ikke komme i gang med statshospitalet. Det er vel også det, der gør sig gældende i Odense angående det spørgsmål, den højtærede minister svarede på i dag.

Jeg vil dog føje en ting til, nemlig spørgsmålet om at skaffe den nødvendige arbejdskraft. Jeg har indtryk af, at man ikke har alle de teknikere, der er brug for til at udarbejde alle de projekter, der er givet bevilling til. Her tror jeg nok man kan finde én af de væsentligste årsager til, at disse byggearbejder er blevet så stærkt forsinket, som tilfældet er, en foreteelse, som vel alle — også i denne sal — kan være med til at beklage.

Jeg har gerne villet nævne dette spørgsmål, for at der ikke ude i offentligheden skal danne sig et helt forkert indtryk af, hvad der foregår på disse statshospitaler. Det var måske muligt, at den højtærede indenrigsminister kunne uddybe dette spørgsmål nærmere.

Damsgaard: Jeg har først lyst til at komme med en lille kommentar til den højtærede kirkeministers udmærkede foredrag. Nu er kirkeministeren måske gået. Den højtærede kirkeminister udtalte sig beklagende over, at provsterne på grund af bestillingstillægget til 11. og 12. lønningsklasse intet økonomisk vederlag får for det ekstra arbejde, de har som provster.

Ja, det er jo rigtigt, og det er heller ikke rimeligt, men det er jo den højtærede kirke minister, man kan takke for det. Det var den højtærede kirkeminister, der med megen støtte fra præsteforeningen stillede det forslag i finansudvalget. Der blev det vedtaget og jeg forstår derfor ikke rigtigt, at kirke ministeren kommer her og beklager sig over det. At det skulle ændres, det er en anden sag, men det er da også kirkeministeren der skal sørge for at få det ændret.

[Damsgaard.]

Dernæst vil jeg gerne gøre nogle få bemærkninger til den højtærede finansminister, som jeg forstod ikke rigtig kunne lide, at jeg i min tale omtalte regningerne for regeringens politik. Nu ville han på denne lidt snedige måde vende det om uden i og for sig at argumentere for det og skyde skylden over på venstre, endogså for disse skattekategorier, der har plaget os året igennem. Det er da vistnok at vende tingene på hovedet. Jeg tror heller ikke, den forklaring vil blive godtaget af ret mange andre end måske lige det ærede medlem hr. Peter Jørgensen, der rigtignok var meget taknemlig og lidet kritisk over for regeringen og derfor også fik dette ministerielle klap.

Det, jeg i øvrigt i finanslovdebatten har ville påpege — og også har efterlyst — er bl. a. mere sammenhæng mellem de forskellige led i vor økonomiske politik. Jeg lagde mærke til, at det var noget, som også den højtærede finansminister kunne lide, men han kunne dog ikke lide at takke mig for, at også jeg havde nævnt det, som det ærede medlem fru Grethe Philip fik megen hyldelse for. Hvis denne sammenhæng blev gennemført, kunne vi måske undgå de mange velkendte finanspolitiske gyngeture, her nævnt i forbindelse med afgifterne og da også for øvrigt i forbindelse med den skæve økonomiske sæsonfordeling, som jeg nævnte i min tale, med store underskud om sommeren og måske overskud om vinteren.

Nu taler regeringen også om forsigtighed vedrørende statsudgifter, hvad man så end fra den side mener dermed. Det afspejler sig i hvert fald ikke tydeligt i finanslovsforslaget. Den højtærede handelsminister, som er til stede, udtalte på et møde i Slagelse i dagene omkring finanslovsforslagets fremsættelse, at finanslovsforslaget er udtryk for en sparsommelighed så stor, at man har skåret i levende kød. Jeg kan næsten høre den udtalelse blive fremsat. Ministeren ømmede sig ligefrem ved at sige det. Det er måske, fordi han har lovet for meget forud. For hvor er i grunden besparelserne?

Jeg vil gerne sige det sådan: venstre kan ikke acceptere, at udtrykket forsigtighed alene skal gå på, at staten i hvert fald får nok. Vi kan ikke gå efter princippet, at det, der skal til, det skal nu engang til,

når det er staten, det drejer sig om. Vi har også brug for forsigtighed i den henseende, at staten ikke tager mere fra borgerne end strengt nødvendigt, for også til den side er der risiko for meget uheldige samfundsøkonomiske virkninger. Det kan jo ikke være et mål i sig selv at begrænse befolkningens forbrugsmuligheder og velstand. Målet må dog være at lægge forholdene sådan til rette, at produktionsudviklingen kan give reelt indhold til de størst mulige løn- og indkomststigninger og for hele befolkningen. Men skal det ske, så er det også nødvendigt, at vi udformer hele vort skattesystem sådan, at det ikke unødigt straffer initiativ, arbejdsomhed og privat opsparing, for når det kommer til stykket, er det jo disse faktorer hos den enkelte borger, som skal bringe os større produktion, større velstand og bedre kår i det hele taget i fremtiden. Der findes efter min mening ingen anden vej til virkelig fremgang for hele befolkningen.

I denne forbindelse kunne jeg have lyst til igen at pege på det problem, vi alle taler så meget om, men gør alt for lidt ved, en virkelig skattereform. Men det skal jeg nu afstå fra at tale mere om her i dag; jeg går ud fra, at den højtærede finansminister ligesom sine forgængere vil love at gå i gang med det og så forhåbentlig også får noget ud af det.

I forbindelse med det stadige krav om selskabs- og ejendomsskat o. s. v. har jeg lyst til at sige, at folketinget ikke må glemme, at alle de forskellige erhverv i by og på land har deres meget store opgaver. Det kan ikke gå an, at det offentlige til stadighed tager først af de knappe investeringsmuligheder, hvorigennem der skal skabes nye og gode arbejdspladser, hvis vi skal klare os og sikre beskæftigelse og udkomme for alle i det kommende år. Det er efter min opfattelse vigtigere, at det er de private erhverv, der stort set skaber disse pladser og ikke staten, og det indebærer privat opsparing, ikke statsopsparing. Herom er der vel en betydelig meningsforskel mellem det ærede medlem hr. Peter Jørgensen og finansministeren på den ene side og så mig; derfor har jeg lyst til at understrege det igen.

Statsudgifterne er nu fordoblet siden omsforliget i 1962, og det er jo ikke under-

[Damsgaard.]

ligt, når regeringen har den opfattelse, som jeg lige har omtalt. Det væsentligste punkt i dette omsforlig var vor enighed om besparelser i statsudgifterne, og alligevel kører regeringen frejdigt videre. Statsudgifterne er som nævnt budgetteret til at stige en 15-16 pct. og samfundets produktion til at stige med de her ca. 3 pct. Ja, 16 pct. på den ene side og 3 pct. på den anden side står nu ikke godt til hinanden. Man kan ligesom godt se, eller man burde i hvert fald kunne se den kendsgerning i øjnene, at en tilpasning af indkomsterne til de reelle muligheder i samfundshusholdningen er en tvingende nødvendighed. Kapløbet mellem lønninger, priser og avancer er nu til liden glæde for nogen, men det er til skade for os alle.

Det spørgsmål, om der er basis for finanslovens tal, sådan som de er stillet op, har jeg rejst i min tale, d. v. s. man må have sikkerhed for, at der ikke bare er penge, men også materiel og arbejdskraft nok til at føre finanslovsforslaget ud i livet. Hvis der ikke er det, sker der to ting — det vil jeg gerne sige her til sidst: staten skal ud i konkurrencen med det private erhvervsliv om arbejdskraft og materiale, og dernæst vil staten derigennem være med til at øge inflationen, som vi alle taler meget om at bekæmpe, men dér kniber det også med evnerne. Regeringen må dog have det største ansvar, synes jeg, for at lægge tingene frem, så skal vi nok bakke dem op.

Thestrup: Jeg takker den højtærede finansminister for det tilsagn, der blev givet vedrørende de oplysninger til finansudvalget, som jeg bad om.

Den højtærede finansminister kom med en række bemærkninger om forholdet mellem de offentlige investeringer og nationalproduktet og fastholdt som sit synspunkt, at det var nødvendigt at lade de offentlige investeringer, de offentlige udgifter, stige mere, end nationalproduktet steg, idet der var en bestemt mængde offentlige opgaver, som vi i vidt omfang er enige om at løse. Den højtærede minister går i denne betragtning ud fra, at nationalindtægten eller i alt fald dens stigning ligesom er noget statisk, som vi ikke kan forøge. Hvis derfor

staten bruger mere, bliver der mindre til den private sektor.

Jeg vil over for denne opfattelse sætte en anden, og det er det synspunkt, at vi ved passende foranstaltninger kan forøge nationalproduktet, og at det, det gælder om for os herinde, først og fremmest er at skabe de rette betingelser for en sådan forøgelse. Vort parti regner en lettelse i indkomst- og selskabsbeskatningen for at være en af de vigtigste betingelser for en forøgelse af nationalproduktet. Jeg kan tilføje, at jeg er ganske på linje med de udtalelser, som det ærede medlem hr. Damsgaard i den anledning kom med.

Når vi derfor så stærkt går ind for besparelser, er det for ligesom at komme ud af en ond cirkel. Hvis vi en overgang kunne holde igen på de offentlige udgifter, kunne vi måske efter de linjer, som vi har foreslået, nå frem til en skattereform med ned-sættelser i indkomst- og selskabsskatter og derefter vente en stigning i nationalproduktet og så uden at tage større andel af denne stigning få penge til de offentlige opgaver, som vi ønsker at løse.

Vi var i aftes nogle stykker herinde fra denne sal, der var henne til et møde i Erhvervenes Oplysningsråd, hvor formanden for Norges Høyre, bankchef, dr. jur. Sjur Lindebrekke, talte. Han nævnte herom nogle ting, som han sagde var særegne for de opfattelser, man havde i Norge, men som jeg tror både det ærede medlem hr. Damsgaard og jeg har genkendt som ting, vi lægger meget betydelig vægt på. Jeg beder om tilladelse til at citere lidt af et referat af hans foredrag, der er gengivet i Berlingske Tidende for i dag. Der står her:

„Forslag om skattereformer, som letter skattetrykket for de personlige skatteydere og virksomhederne, mødes som bekendt fra socialistisk side gerne med følgende hovedindvending: der er ikke plads for skattelettelse, hvis vi samtidig ønsker, at staten skal øge sin indsats på centrale områder som undervisning og forskning, hospitaler og kommunikationer. Vi kan ikke få både i pose og sæk. Denne indvending er et typisk udslag af socialismens dogmatiske og fremfor alt *statiske* syn på skattepolitikken, mens det, vi mere end nogen sinde trænger til, er en *dynamisk*

[Thestrup.]

skattepolitik, som kan stimulere til økonomisk vækst og sund ekspansion uden at forstyrre den økonomiske balance.“

Derefter citerede han nogle ord, som professor, dr. Erling Petersen i Norge har udtalt — jeg beder om tilladelse til også at citere dette —:

„Ved at fjerne direkte skadevirkninger i skattesystemer kan vi få en dynamisk virkning. I anden omgang vil så indtægterne gå op også for staten, fordi skattegrundlaget bliver større. Ved at koncentrere sig om skattelettelse af denne type vil man altså kunne opnå, at de betaler sig selv.“

Jeg tror, at den betragtning, der her er fremført, er en betragtning, som det er værd at tage op, som det er værd at spekulere på; men jeg tror, det er urigtigt, hvis vi herinde overser den store betydning, det kunne have for erhvervslivet med en skattelettelse på disse to områder.

Den højtærede minister kom til sidst med en udtalelse om mindretalsregeringer, der ligesom antydede, at folketinget i sin helhed — og derigennem de enkelte partier — når der var en mindretalsregering, havde en ganske særlig pligt til at hjælpe den. Jeg mener ikke, den højtærede minister har ret i denne betragtning, hverken efter vor forfatning eller efter parlamentarisk praksis. Nu er forholdet jo det, at vi plejer gerne at blive enige om finansloven, så det er næppe rigtigt af mig at fremsætte for stærke udtalelser; men jeg vil blot sige i almindelighed, at en mindretalsregering har, hvis den ikke kan få den fornødne støtte i folketinget, efter min opfattelse kun to udveje: at udskrive valg eller at gå af.

Må jeg sige til den højtærede justitsminister, som jeg gerne vil takke for de udtalelser, han kom med i anledning af mit indlæg i debatten, at det er ikke min mening, at den, der en enkelt gang er straffet for vold eller måske flere gange for mindre grove voldsforbrydelser, skulle formentes ret til at føre motorkøretøj. Men jeg har erfaring for, at den, jeg betegner som notorisk voldsmand, næsten altid tillige er en typisk hensynsløs bilist. Jeg synes godt, man kunne overveje, om det er rimeligt at lade disse folk beholde kørekortet. Jeg er naturligvis ganske klar over, at man ikke

kan fratage folk kørekortet for nogle enkelte påkørsler, men vi har jo endda slet ikke så få mennesker, der gang på gang påkører andre. Det er dog et spørgsmål, om man ikke kunne ønske en noget større adgang end den, lovgivningen giver, til at fratage disse mennesker kørekortet.

Må jeg endelig sige vedrørende brugstyverierne af biler, at der var jo én ting til, vi kunne overveje, for jeg har ligesom den højtærede minister — vi har vist i øvrigt for nylig diskuteret netop dette problem — en vis mistillid til, at det hjælper så forfærdelig meget af forøge straffen. Vi har en anden udvej, som det dog måske var værd at overveje — ja, jeg siger kun overveje; jeg vil ikke foreslå, at vi straks skrider til en virkeliggørelse af det — og det er at indføre ratlåse. Muligheden er der i alt fald; det kunne dog måske i nogen måde medføre, at vi blev fri for biltyverier med de meget ubehagelige følger, de kan have i retning af hensynsløs kørsel.

Grethe Philip: Det ærede medlem hr. Damsgaard var inde på, at statens finanser havde en tilbøjelighed til i sommerhalvåret at have en ekspansiv virkning, i vinterhalvåret at have en strammende virkning, og at det kunne virke uheldigt. Nu er det jo noget, der tilsyneladende har gentaget sig i flere år, og jeg kan ikke se andet, end at der er noget rigtigt i, at det kan virke meget uheldigt på den balance, man ønsker at opretholde året igennem, og det var måske rimeligt og ønskeligt, om man foretog en overvejelse af, om man på en eller anden måde kunne modvirke den sæsonmæssige bevægelse, der erfaringsmæssigt sker.

Det ærede medlem hr. Thestrup gav forskellige eksempler på områder, hvor man kunne spare på administrationen. Vi fik — jeg tror, jeg kan sige af forståelige grunde — ikke noget tal for, hvor meget det kunne indbringe i besparelse, og så vidt jeg kunne høre, kom vi heller ikke frem til andre konkrete forslag om besparelser. Så var det ærede medlem hr. Poul Møller ganske betydeligt flottere i sit indlæg forleden dag under behandlingen af afgiftsforslagene, og også senere, i sin mandagskronik i Berlingske Tidende, fulgte han op tanken om, at det efter hans mening skulle være muligt at spare op til ca. 300 mill. kr. Måske skyldes

[Grethe Philip.]

forskellen i optimisme i nogen grad, at det er det ærede medlem hr. Thestrup, der sidder i finansudvalget, og som skal komme med de konkrete forslag til besparelser og ved, hvor vanskeligt det er at få dem igennem. Når jeg rejser sagen her, er det, fordi jeg synes, det er noget, vi har været ude for adskillige gange, at man fra konservativ side med en flot håndbevægelse udtaler sig om, at man kan spare et eller andet rundt beløb, undertiden oppe i størrelsesordenen flere hundrede millioner kroner, og når man så senere skal gå over til de konkrete forslag, kniber det vældigt at få det igennem. Det er nu ikke en så forfærdelig tiltalende fremgangsmåde.

Det ærede medlem hr. Thestrup var også inde på spørgsmålet om tjenesteboliger. Han ønskede, at vi kunne nedlægge alle tjenesteboliger inden for en 5 års periode. Nu gav den højtærede finansminister jo tilsagn om, at man ville være mådeholden med oprettelse af nye tjenesteboliger, og jeg er da også helt enig i, at der er mange ulemper ved tjenesteboliger, og at ikke mindst mange af de gamle tjenesteboliger er alt for store, upraktiske og uhåndterlige; så langt er vi altså enige. Men når man ligefrem foreslår, at de alle skal nedlægges inden for en 5 års periode, er man da vist alligevel gået lovlig vidt. Vi har jo på forskellig måde aftaler om, at der skal være tjenesteboliger, og selv om der ikke er aftaler, er det vel ret oplagt, at man på visse områder, f. eks. hvor der er tale om sociale institutioner eller sygehuse, virkelig kan have brug for en tjenestebolig på stedet. Jeg kan heller ikke dy mig for at minde om, at vi netop i dag i finansudvalget med konservativ tilslutning har tiltrådt et forslag om, at der skal oprettes nye tjenesteboliger for lægerne, tilknyttet statshospitalet i Middelfart.

Jeg takker den højtærede finansminister for den venlige karakteristik af mit indlæg under debatten. Jeg synes, der var et enkelt spørgsmål, jeg ikke fik noget svar på fra ministeren. Det drejede sig om, hvordan det går med overvejelserne omkring refusionerne, hvad der sker i det udvalg, der behandler disse spørgsmål, og navnlig hvornår vi kan regne med at høre noget fra udvalget. Det er jo overvejelser, vi har gjort os herinde i tinget igennem længere tid, og

jeg har indtryk af, at der i virkeligheden er en meget bred interesse fra samtlige partier for at få gjort noget ved disse ting. Men når vi begynder at se på det lige omkring nytår, så siger vi, at det er alt for sent, og når vi kommer hen til efteråret, så giver vi os lidt for god tid til det, og så kommer det heller ikke med. På den måde går det fra halvår til halvår eller fra helår til helår, og jeg ville derfor synes, det var ønskeligt, om vi kunne få lidt mere konkret at vide om, hvornår der bliver noget fremlagt, sådan at man virkelig kan få en åben debat om det.

Jeg takker den højtærede udenrigsminister for oplysningerne om u-landshjælpen; det glæder mig at høre, at billedet på forskellig måde tegner sig lysere end det, der umiddelbart fremgår af finanslovforslaget, og det fremgik jo også af den højtærede finansministers udtalelser, at man agter at komme med nogle ændringsforslag, så det beløb, man derved skulle komme op på i bevillinger til u-landsarbejdet, hvis forslagene vedtages, kommer noget højere op. Jeg kan blot sige, at jeg håber, at der ikke alene, som det blev sagt af den højtærede udenrigsminister i forbindelse med gennemgangen af det nye lovforslag om at sende flere u-landsfrivillige ud, vil blive adgang til at drøfte disse spørgsmål, men at der også vil blive lejlighed til en sådan drøftelse, når vi gennemgår udenrigsministeriets poster i finansudvalget.

Skræppenborg-Nielsen: Jeg har nogle ganske få bemærkninger at gøre ved denne finanslovdebate.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen talte om problemer i forbindelse med de ikke alt for gode forhold på vore statshospitaler. Det, jeg sagde i går, var faktisk kun, hvad en kreds af læger på Fyn i et åbent brev havde ønsket at gøre den højtærede indenrigsminister opmærksom på, nemlig at der vel i 1959 var givet bevilling til et nyt statshospital i Odense, men at det endnu ikke var blevet bygget; og hvad angår statshospitalet i Ålborg, er jeg orienteret om, at grunden til dette statshospital af Ålborg kommune er blevet solgt til staten allerede i 1958, altså for ca. 7 år siden. Der er altså heller ikke sket alt for meget.

Nu ved jeg godt, at der kan være tale om arbejdskraftsmangel og mange andre

[Skræppenborg-Nielsen.]

ting. Men vi hører da altid, at særligt i det nordjyske område er beskæftigelsen ikke alt for god og har hele tiden ikke været det, og derfor kan man godt synes, det er lidt mærkeligt, at der ikke er sket mere, end der er. Det kan jo også være, at årsagen er den, at administrationen og de ingeniørfirmaer, der skal udarbejde disse detailprojekter, er alt for langsomme. Når jeg tænker på de næsten utålelige varmemeforhold, der er på statshospitalet i Middelfart, når jeg tænker på, at jeg for et par år siden rejste spørgsmålet her i folketinget, når jeg tænker på, at pengene er bevilget til det, men at der er sket meget, meget lidt siden, så forstår jeg det næppe. Og undskyld jeg siger det, men man forstår det jo slet ikke, når man samtidig ser, at når det drejer sig om kaserner — og dem er der desværre bygget alt for mange af i dette land — så er langt de fleste af dem, der er projekteret, blevet bygget. Dér taler man aldrig om arbejdskraftmangel, besværligheder med administrationen o. s. v., de skal skam nok blive bygget. Når jeg i går nævnte statshospitalerne, var det naturligvis også en slags svar til de borgerlige partiers evindelige kritik af de stigende udgifter på finansloven. Jeg rejste det for at gøre opmærksom på — selv om det måske ikke er helt nødvendigt, for det er sagt utallige gange her i folketinget — at det offentlige forbrug her i landet bør blive større. Det bør blive større, fordi der er så utrolig mange offentlige ting, der halter langt bagefter. Når forholdet er dette — og det mener jeg altså det er — er det klart, at så skal der bruges flere penge til investeringer, og så er det hul i hovedet at tale om, at vi kan spare på finansloven på dette område.

Nu lagde jeg godt mærke til, hvad det ærede medlem hr. Thestrup sagde; han talte jo også i dag om besparelser og om, at man skulle holde igen på de offentlige udgifter. Jeg kunne forstå det ærede medlem hr. Thestrup, hvis det også gjaldt de militære udgifter, men dér ønsker det ærede medlem absolut ikke at spare. Vi får i finansudvalget, om ikke hver uge så i hvert fald næsten hver uge, fra den højtærede forsvarsminister ansøgninger om betydelige beløb. Vi fik et par stykker i

sidste uge, vi har fået et par stykker i denne uge, og nu til formiddag har finansudvalgets flertal bevilget først 8 mill. kr. og så 17 mill. kr. til forsvaret; det er altså bare på en enkelt formiddag 25 mill. kr. Ved de lejligheder har der ikke været talt om besparelser; man kan dårlig nå at tælle til 10 i finansudvalget, før disse meget store bevillinger er gennemført. Så synes jeg, man skal holde op med at tale om besparelser.

Den højtærede finansminister gjorde mig opmærksom på, at jeg vistnok havde taget fejl i mit udgangspunkt, da jeg talte om militæruddgifternes stigning. Jeg erkender, jeg har taget fejl. Jeg håber aldrig, jeg bliver større, end at jeg kan rette en fejl, jeg har begået. Jeg har haft et forkert udgangspunkt; det drejer sig om ca. 100 mill. kr. Jeg takker for oplysningen og beklager fejlen. Ikke desto mindre er det fuldt tilstrækkeligt med disse udgifter, ikke mindst, som jeg allerede har sagt det, i en sparetid, og det er jo en sådan, vi stiler henimod.

Jeg takker den højtærede kirkeminister for den besvarelse, jeg fik på det spørgsmål, jeg stillede i går; jeg vil gerne sige tak for den udførlige og — lad mig sige det sådan — charmerende besvarelse. Og tak for slutbemærkningen om, at en fremtidig lønningslov for folkekirken kan medføre en omfordeling af udgifterne til fordel for staten, nemlig derved at staten muligvis kan spare nogle millioner kroner. Også dér må vi tænke på at spare, når man nu er så spareivrig. Når jeg har rejst spørgsmålet, er det hverken af antipati mod folkekirken eller af sympati for den, men blot fordi jeg finder det urimeligt, at det er staten, der skal have den meget betragtelige udgift, som 90 mill. kr. er, når denne udgift retteligt burde betales af de forskellige menigheder over kirkeskatten.

Der tales her meget om ansvar, og jeg er naturligvis af den opfattelse, at det ikke alene er regeringen, der har ansvaret for, hvad der sker i dette land. Det har folketinget så sandelig også, og det er vel ikke for meget af sige — sådan føler jeg det i hvert fald — at den store tillid, et folketing burde have ude i befolkningen, efterhånden er ved at gå fløjten. For at sige det lidt mindre drastisk: den er ved at gå den forkerte vej. Det er sørgeligt, det

[Skræppenborg-Nielsen.]

er dybt tragisk, at det er sådan, men sådan tror jeg det er.

Det er da helt klart, at de partier, der er repræsenteret i folketinget, langtfra kan være enige om alt, hvad der skal ske, men det er min opfattelse, at vi er enige om en del. Vi er enige om, at vi bør have en skattereform, og vi er enige om at ville spare på administrationen. Det tror jeg man kan sige vi alle sammen er enige om. Lad os da prøve på at samle os først og fremmest om de store opgaver, vi er enige om, og se at få dem gennemført.

Som jeg sagde før, vi kan ikke være enige om alt, og vi skal ikke være enige om alt, og vi skal ikke sælge vore forskellige principper; men når det er sagt, skal det også siges, at der alligevel er mange opgaver, vi kan være fælles om, og til løsning af dem vil jeg i hvert fald gerne være med, fordi jeg tror, at vi i den nærmeste fremtid her i det høje folketing skal tænke alvorligt på at tage os sammen.

Rimstad: Jeg tror desværre, at den højtærede finansminister har misforstået min bemærkning om de manglende rammebeløb, eller skal vi sige mine bemærkninger om det budgetteringsprincip, som jeg ikke kunne lide. Det, jeg sagde, var møntet på de i udsigt stillede 3-årige budgetudarbejdelser, for hvilke jeg i hvert fald ikke i fremsættelsestalen har fundet andet med hensyn til rammer end det udarbejdede og i øvrigt som ramme af mig roste investeringsprogram. Hvis det er ministerens hensigt også at angive de øvrige rammer for langtidsplanlægningen, er vi enige om princippet; den højtærede minister har bare ikke meddelt mig denne hensigt i sin tale, hvilket altså har fremkaldt min bemærkning, som jeg i hvert fald ikke har tillagt så megen vægt, som den højtærede minister åbenbart har.

Anderledes stiller det sig med mine bemærkninger om forbrug og produktion, og jeg vil gerne til finansministeren sige dette: jeg citerede udførligt ministerens ord fra fremsættelsestalen, som gik ud på, at væksten i udgifter overstiger væksten i produktion. Jeg kaldte dette for at leve over evne; jeg kan ikke se, at det ikke er en særdeles dækkende udlægning, og jeg vil tilføje, at

ministerens svar, både til mig og til de andre ordførere, ikke indeholdt noget, der kunne bringe mig på andre tanker med hensyn til den fortolkning, jeg her har givet af ministerens ord. Jeg kan tilføje, at selve baggrunden for udtrykket at leve over evne forstærkes for mig, når man betænker, at vi jo, i hvert fald efter regeringens kendte slogan, lever i gode tider, der endog skal gøres bedre.

Jeg kan forstå, at den højtærede minister sigtede til mit parti som det, der ikke ønskede udbygning af de offentlige goder. Jeg kan ikke være enig med ministeren her. Vi er ikke modstandere af en udbygning af de offentlige goder, når det blot bliver den rigtige udbygning; men det er her, vi har vore tvivl. Jeg vil i denne forbindelse ligesom det ærede medlem hr. Thestrup slutte mig til de udtalelser, som det ærede medlem citerede fra bankchef Sjur Lindebrekkes tale i går i Erhvervenes Oplysningsråd. Hvis det ærede medlem ikke var kommet mig i forkøbet, havde jeg citeret det samme udsnit af bankchefens tale, som det ærede medlem hr. Thestrup citerede, og som jeg fandt ganske overordentlig interessant.

Jeg vil gerne til slut sige til det ærede medlem hr. Thestrup, at hans forslag om at indføre ratlås på biler har glædet mig meget. Vi er i mit parti stærkt interesseret i denne tanke, som det ærede medlem hr. Johan Asmussen allerede ved behandlingen af straffelovsændringerne i foråret berørte som noget, der kunne være af stor værdi.

Knud Hertling: Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger til det svar, som den højtærede minister for Grønland har givet mig.

Jeg var meget glad for, at den højtærede minister selv var inde på spørgsmålet om boligstørrelserne, et spørgsmål, som jeg ikke selv berørte i mit første indlæg, og jeg vil gerne lykønske den højtærede minister med den hellige inspiration, han har fået, da han tilsidesatte forslaget fra Grønlandsudvalget af 1960 om boligstørrelserne. Jeg under meget gerne den højtærede minister den ros, han har fået i Grønlandsposten, som ministeren selv oplæste.

Jeg er ganske enig i, at man må have fornøden tid til planlægning af udbygningen af Grønland. Efter min omtale af de forskellige områder, hvor udbygning er nød-

[Knud Hertling.]

vendig, mente den højtærede minister, at jeg skulle have ønsket, at alle disse områder skulle have førsteprioritet. Gid det var så vel. I hvert fald mente den højtærede minister i forbindelse med, at jeg skulle have talt om at give boligbyggeriet førsteprioritet i forhold til erhvervsudbygningen, at jeg nok manglede rygdækning for denne tanke i Grønland, idet der i Grønland skulle være større ønske om udbygning af erhvervslivet. Nu er det jo i høj grad et spørgsmål om, hvilke befolkningsgrupper man taler med, når man er i Grønland, og jeg har selv det indtryk, at man i Grønland i høj grad ønsker bygning af boliger. Jeg har sådan set ikke selv opstillet problemstillingen boligbyggeri kontra erhvervsudbygning; det, jeg har forsøgt at sige, er, at hvis man i forbindelse med udbygningen af den tekniske kapacitet må retardere boligbyggeriet, vil jeg personlig tage det standpunkt, at boligbyggeriet må gå forud for bygning af huse til maskiner; jeg ser gerne, at man først og fremmest bygger huse til mennesker. Jeg var glad for den højtærede ministers stillingtagen til spørgsmålet om den sociale udbygning, jeg var glad for at konstatere, at vi er fuldstændig enige om, at det, vi trænger til i Grønland, ikke er lapperier på de eksisterende forhold, men en regulær socialreform, og det takker jeg den højtærede minister for.

Vivike: For ca. 3 år siden blev der af socialministeriet og ministeriet for Grønland nedsat et udvalg til drøftelse af sociale foranstaltninger i Grønland. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister for Grønland, om han kan sige noget om, hvordan det går med dette udvalgsarbejde. Nu kan folketingsmedlemmerne spørge, hvorfor jeg stiller dette spørgsmål, for det har ministeren jo allerede besvaret, og jeg må sige, at jeg blev meget forbavset, da den højtærede minister for Grønland i milde toner bebrejdede det ærede medlem hr. Knud Hertling, at han ikke havde vist ministeren

sin tale, således at ministeren kunne være bedre forberedt. Det havde jeg gjort, fordi jeg mente, det var mest praktisk. Man kan jo ikke forlange, at en minister skal have alting i hovedet, men når han ved, hvad der kommer, kan han alliere sig med sine embedsmænd og have tal og oplysninger på rede hånd. Imidlertid skete der det, at ministeren sådan set tog vinden ud af mine sejl og besvarede spørgsmålet på forhånd.

Nu er det i virkeligheden ikke ministeren, jeg er ude efter; jeg synes egentlig, der rettes alt for mange bebrejdelser mod ham. Vi bruger en hel del penge på udviklingen af Grønland, og ifølge det konservative folkeparti bruger vi måske for mange; i hvert fald søger man derfra at give udtryk for, at vi bruger for meget, og her hentyder jeg til det ærede medlem hr. Poul Møller, som den 3. december var inde på administrationen i Grønlandsministeriet.

Nu har jeg jo længe vidst, at det konservative folkeparti var det mest demagogiske, det mest usaglige parti, vi har, og et parti, som direkte søger at vildlede befolkningen. Men alligevel blev jeg lidt forbavset og i høj grad trist til mode, da jeg hørte det ærede medlem hr. Poul Møllers udtalelser om administration. Nu er det muligt, der er for meget administration visse steder, det tror jeg nok, også i ministerierne, men jeg synes jo alligevel, det det var ud over demagogiens overdrev, den måde, det ærede medlem hr. Poul Møller førte sig frem, og jeg vil gerne her citere, hvad det ærede medlem sagde — det findes i Folketingstidende for 1965-66, sp. 1929 —:

„Jeg mener, at man på en helt anden måde måtte gennemgå statens administration og se, om der virkelig er rimelighed i det personaleforbrug, der er.

Finanslovforslaget er jo meget, meget fyldigt i sine anmærkninger, og jeg tog en prøve over et enkelt ministerium, et ministerium, som jeg egentlig ikke troede var ret stort, Grønlandsministeriet. Det viste sig, at der i Grønlandsministeriet og under Grønlandsministeriet var hel-

[Vivika.]

tidsansat 6.907 personer. 6.907, hvoraf 1.100 — det skylder jeg sandheden at sige — var ansat under den kgl. grønlandske handel, altså i forsyningstjenesten. Men altså 6.907 tilsammen i den statslige tjeneste, hvortil kommer den kommunale tjeneste i Grønland over en befolkning på måske 8.000 eller 9.000 familier, når man ser bort fra de danske, der er deroppe som tjenestemænd. Det er derfor et problem, om ikke administrationen skulle eftergås i sømmene på et sådant område, om der kan være rimelighed i, at 7.000 mennesker skal ansættes for at administrere en befolkningsgruppe på en 30.000-35.000 mennesker.“

Der er godt nok taget anstand over for den kgl. grønlandske handel, men det ærede medlem hr. Poul Møller kommer dog tilbage til de 7.000 i administrationen. Jeg ved godt, at det ærede medlem senere har forklaret, at han talte om ansatte, men det er jo ikke rigtigt, for han taler om administrationen, og i denne administration involverer det ærede medlem hr. Poul Møller kulminararbejderne i Qutdligssat, matroser og kahyttsjomfruer i den kgl. grønlandske handel og en hel del andre. Det svarer til, at man, hvis man ville foretage en analyse af undervisningsministeriets budget, involverede i administrationen alle Danmarks lærere, rengøringsassistenterne på skoler og læreanstalter, pedeller og skolebetjente o.s.v.

Det synes jeg er i allerhøjeste grad usagligt, og jeg er ked af, at det navnlig er Grønlandsministeriet, det ærede medlem har trukket frem, og at han prøver på at indgyde befolkningen den opfattelse, at af de midler, der investeres i Grønland, går en alt for stor del til administration. Det er jo den opfattelse, der står tilbage hos den jævne lytter eller læser. Jeg tror, det vil skade vort arbejde for Grønlands udvikling, og det er derfor, jeg drager det frem. Men det er også, fordi jeg synes, det er trist, at det konservative folkeparti kan bruge så demagogiske og usaglige metoder i almindelighed, som det gør, og tilsyneladende høste gavn deraf.

Vi bruger altså en del penge på Grønland, og det er udmærket; det er jo en gammel gæld, vi skal have afbetalt, fordi vi har for sømt landsdelen i kolonitiden. På ét område

— der er måske flere — men navnlig på ét område, det sociale, er vi bagefter, og det har været som at slå i en dyne at forsøge at få det forhold rettet. Da socialistisk folkeparti for 3 år siden fremsatte forslag om, at man refunderede den grønlandske landskasse 80 pct. af udgifterne til social forsyng, gik alle andre partier imod forslaget. Det kom ganske vist i udvalg, men fik dér en behandling på 3 minutter, siger og skriver tre minutter. Mere interesse var der ikke for Grønlands sociale problemer, og forslaget kom aldrig til anden eller tredje behandling.

Jeg synes, det var ganske uansvarligt af folketingets partier at tage så sorgløst på et problem, der indebærer så mange menneskelige tragedier, som vor manglende sociale forsyng på Grønland gør, selv om det må indrømmes, og det skal det, at løsningen af denne sag ikke er så enkel, som de fleste tror, og ikke blot er et spørgsmål om penge, men dog også et spørgsmål om penge.

Det er jo partierne i folketinget, der har ansvaret; det er udmærket at skyde på ministeren og administrationen og det dér, men i sidste instans er det folketingets partier, der har ansvaret for de sociale forhold på Grønland, og det er mit inderlige håb, at de fremtidig vil kaste denne sorgløshed væk og virkelig give ministeren rygdækning til at skære igennem, få gang i sagerne, så vi kan få løst det problem, som den manglende sociale forsyng på Grønland er.

Horn: Når jeg har bedt om ordet, er det, fordi den ærede ordfører for det konservative folkeparti, hr. Thestrup, bragte nogle citater fra det foredrag, som blev holdt i aftes af det norske høyres formand, dr. Lindebrekke. Jeg mener nemlig, at forudsætningerne for de betragtninger, som det ærede medlem her citerede, bør ind i billedet.

Doktoren nævnte jo nemlig i sit foredrag en række forudsætninger. Han sagde, at det var en forudsætning, at der skete en planlægning fra privat side og et samvirke mellem statslig og privat virksomhed. Han fremhævede, at det var en forudsætning, at erhvervene, store som små, var selvhjulpne, hvis man skulle gå den vej. For det tredje forudsatte han, at de samme

[Horn.]

virksomheder, store som små, investerede og rationaliserede for at fremme produktionen og sikre konkurrenceevnen, og for det fjerde, at man konsoliderede sig sådan, at man var i stand til at kunne stå imod i perioder, hvor der var depression i Norge og måske i Europa.

Jeg synes, at disse betragtninger bør ind i billedet. Det var de forudsætninger, hvorunder doktoren fremsatte de synspunkter, det ærede medlem lige citerede.

Poul Møller: Jeg skal ikke gøre nogle bemærkninger til det ærede medlem hr. Vivike, som jo mente, jeg var demagogisk, og jeg ved ikke, hvad jeg var. Det ærede medlem fik jo så lejlighed til at holde en finanslovstale, og det var jo udmærket.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen var inde på samme betragtninger, som jeg var inde på i sidste uge om Grønlandsministeriets personale, og spurgte, om ikke Chr. Krygers udmærkede udsendelser i TV havde givet mig et indtryk af, at der skulle ofres mange flere penge på Grønland. Jo, det har i hvert fald givet indtryk af, at man ikke har nået de mål, man satte sig i 1950, da man rejste hele dette Grønlandsproblem i det høje folketing, og da vi gennemførte lovgivningen og de store bevillinger til Grønland. Det, som er mest beklemmende, synes jeg, når man ser denne TV-reportage, er de mange fejlpositioner fra Grønlandsministeriets side med hensyn til at skabe ordentlige forhold for den grønlandske befolkning. Vi ser jo på område efter område, at millionbevillinger er blevet brugt ikke på en sådan måde, at man har skabt f. eks. varige og gode boliger for den grønlandske befolkning, men således at man har skabt nye slumkvarterer. Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen burde erkende, at det ikke er et spørgsmål om, hvor mange mand man har brugt til det, men det er et spørgsmål om, hvorvidt man har disponeret besindigt, fornuftigt, om man har indlevet sig i forholdene, inden man disponerede, om man i det hele taget har lagt en linje, der var holdbar, for den modernisering af det grønlandske samfund, man ønskede sig, og dér synes jeg faktisk det ærede medlem skulle erkende, at de to TV-udsendelser, vi har set fra Grønland, må give

os en beklemmende opfattelse af, at det høje folketing, selv om det har stillet store bevillinger til rådighed for Grønlandsministeriet, ikke har evnet at løse de problemer, som disse bevillinger skulle have løst.

Det har ikke været bevillingerne, det har manglet på, men det er selve dispositionerne, der har været forkerte, man har disponeret galt fra Grønlandsministeriets side og fra de kyndige, der står til Grønlandsministeriets rådighed. Forhåbentlig har man nu fundet frem til en mere holdbar linje; men at der er investeret for mange, mange millioner kr. på en sådan måde, at disse investeringer nu kan anses for at være praktisk talt spildt, det må selvfølgelig falde tilbage på dem, der har haft ansvaret for administrationen i alle disse mange år.

Det ærede medlem fru Grethe Philip, var så venlig at omtale min tale i sidste uge og sagde, ja, jeg tror, det ærede medlem sagde, at jeg med en flot håndbevægelse havde sagt, at der skulle spares 300 mill. kr. (*Grethe Philip:* Op til 300 mill. kr!). Nå, nu er det kun op til 300 mill. kr. Så er det ærede medlem og jeg forhåbentlig enige, for op til, det begynder vist ved 0, og det slutter med 300. Men jeg vil da gerne citere for det ærede medlem, hvad det, var jeg sagde, da jeg her står med talen og med kronikken, det ærede medlem også har haft så megen glæde af. Jeg sagde ved førstebehandlingen af tobaksafgifterne — sp. 1931:

„Det skulle vel alt andet lige kunne tænkes“ — der var altså ikke tale om noget krav — „at man var i stand til på et budget på omkring 15.000-17.000 mill. kr. at få denne uoverensstemmelse på 300 mill. kr. væk, at kunne få et barberet budget på i nærheden af de 16.000 mill. kr., så 300 mill. kr.s uoverensstemmelse ikke kom til at foreligge. Men det har finansministeren altså ikke været i stand til, og det må vi jo håbe finansudvalget vil være; vi må håbe, at finansudvalget vil være i stand til sammen med finansministeren at klare disse 300 mill. kr.“

Det er jo ikke noget krav, det er et håb. Jeg sætter mit håb til det ærede medlem, og jeg håber, det ærede medlem som medlem af finansudvalget vil gøre alt, hvad der

[Poul Møller.]

står i det ærede medlems magt, for i løbet af de kommende 3-4 måneder at finde frem til en balance i budgettet. Her befinder jeg mig da også i bedste overensstemmelse med det radikale venstres ordfører ved behandlingen af tobaksafgifterne; han udtalte at nu måtte vi jo gennemgå budgettet og se, om vi ikke ved budgetgennemgangen kunne nå frem til sådanne nedsættelser af udgifterne, at man ikke skulle have dette regningskrav liggende, som finansministeren havde præsenteret os for den dag. Det ærede medlem hr. Baunsgaard og jeg er altså enige, og når det ærede medlem fru Grethe Philip får tænkt sig om, vil hun sikkert også være enig med mig, især hvis hun får læst kronikken en gang til igennem, for der står i denne mandagskronik — og her beder jeg om tilladelse til at citere —:

„For det andet skulle det vel være muligt at spare en del af denne sum“ — det er 300 mill. kr. — „på et udgiftsbudget på 15.718 mill. kr.“

Jeg tror, det ærede medlem fru Grethe Philip vil give mig ret i, at det skulle være muligt at spare en del, om det så bliver en stor del eller en lille del, ved jeg ikke, men bare de gode viljer ville lægge sig sammen i finansudvalget i denne sag, så kunne det være, der kunne spares en hel del af de 300 mill. kr.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Det skal blive en meget kort bemærkning. Jeg er i den lykkelige situation også at have materiale, så jeg kan se nøjagtig, hvad der er blevet sagt. Jeg mener med stor sikkerhed, at jeg var så forsigtig i mit indlæg netop at sige op til 300 mill. kr.; jeg har studeret det meget nøje. På den anden side kommer vi jo ikke uden om, at når det ærede medlem hr. Poul Møller overhovedet nævner et beløb som 300 mill. kr., så er det alligevel det, som ligger i ørerne, og det er vel heller ikke helt tilfældigt, om der siges 300 mill. kr.; jeg går ud fra, at det ærede medlem ikke tænker på 10 mill. kr., når han overhovedet nævner størrelsesordenen. Det forhindrer jo ikke, at jeg naturligvis meget gerne vil være med til at se på udgiftsbesparelser, hvor jeg finder dem rimelige, og det har jeg i øvrigt også sagt tidligere i mit indlæg.

(Kort bemærkning).

Peter Jørgensen: Jeg skal gerne erkende, at der kan finde fejlinvesteringer sted. Jeg vil gøre det ærede medlem hr. Poul Møller opmærksom på, at jeg sagde udtrykkelig i min tale i går, at det var muligt, der blev foretaget fejlvurderinger både i den offentlige sektor og ude i det private erhvervsliv. Det skulle dog være mærkeligt, om ikke der var foregået visse fejl, når man står over for en opgave som den, det drejer sig om på Grønland; men jeg kan dog sige her, at så vidt jeg kan skønne, er alle de bevillinger, der er givet til Grønland — eller praktisk talt dem alle sammen, der kan måske være en enkelt, man ikke har stemt for — givet med det konservative folkepartis stemmer. Det er altid let at være bagklog, og i den henseende er det ærede medlem faktisk ekspert.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Til det ærede medlem fru Grethe Philip vil jeg gerne sige, at det er ikke tilfældigt, jeg nævner tallet 300 mill. kr. Det er nemlig den uoverensstemmelse, der er imellem udgiftsstigninger og indtægtsstigninger; hvis man kunne indvinde en del af det, ville denne uoverensstemmelse være mindre, og kunne man som sagt i finansudvalget, hvad jeg håber på, indvinde det hele, så vil den forsvinde, og så vil der være balance imellem indkomststigninger og udgiftsstigninger, og det er vel det, man skal forsøge at få ved budgetlægningen inden den 1. april.

Til det ærede medlem hr. Peter Jørgensen vil jeg sige, at vi har stemt for alle Grønlandsbevillinger, alle, fordi vi har en interesse i Grønland. Men vi har sandelig ikke afsluttet entreprisekontrakterne; hvis boliger, opført efter at finansudvalget og folketinget har vedtaget bevillinger til boligopførelser i Grønland, er opført på en sådan måde og af sådanne materialer, at de ikke er holdbare, og at man får slumkvarterer, så er det sandelig ikke folketinget, der har ansvar for de dispositioner. Folketinget har fået bevillingsforslagene fra regeringen og har støttet dem, fordi man ønsker boliger, og så er det naturligvis de administrative myndigheder, hvem det så er — Grønlands tekniske organisation eller hvem det nu kan

[Poul Møller.]

være — der må bære ansvaret for, at de boliger, der opføres, er forsvarlige og holdbare.

(Kort bemærkning).

Peter Jørgensen: Jeg er naturligvis enig med det ærede medlem i, at det hverken er folketinget eller finansudvalget, der slutter disse kontrakter, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at for cirka fem år siden besøgte finansudvalget Grønland og havde da lejlighed til at se på de boligtyper, som det ærede medlem nu taler om her. Jeg synes, det er en postgang for sent nu at komme med denne kritik, men sent er jo bedre end aldrig.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Det ærede medlem hr. Damsgaard var ked af, at jeg ville skyde skylden på venstre for skattebuketterne, men jeg var slet ikke ude på at skyde overhovedet; det var jo det ærede medlem, der skød på regeringen for disse skattebuketter og udgiftsstigninger o. s. v. Jeg har bare konstateret en kendsgerning, simpelt hen den, at venstre i sin tid satte som betingelse, at de love, jeg nævnte, ikke løb længere end til 1. juli, og dermed også vidste, at der skulle komme noget mere, hvad der også kom, altså et vist medansvar for fremtidige buketter. Det synes jeg nok man må have lov til at slå fast.

Med hensyn til skattepolitikken blev der sagt, at vi skulle have mere sammenhæng i den økonomiske politik, så vi kunne undgå de mange skattepolitiske gyngeture, og det skulle vel opfattes på den måde, at det at gynge ikke skulle være noget rart; det er det vel måske heller ikke altid, selv om det nogen gange er det. Det, vi skal undgå, er imidlertid ikke de skattepolitiske gyngeture; hvis det ærede medlem mener det, så tror jeg i hvert fald ikke, det ærede medlem har forstået, hvad det ærede medlem fru Grethe Philip mente, da hun talte om økonomisk sammenhæng og smidighed, for hun sagde jo netop, at det, vi skal undgå, er de samfundsøkonomiske gyngeture. Det gør såmænd ikke noget, at vi har lidt finanspolitiske gyngeture, hvis vi derved kan undgå de samfundsøkonomiske gyngeture.

Det, det drejer sig om, er, at staten i sin økonomiske politik igennem de forskellige indgreb, som man er i stand til at foretage i det moderne samfund, er med til at sikre en rolig og jævn udvikling for erhvervslivet, sådan at der ikke bliver nogen gyngeture derude.

Hvad angår skattereformen, venter vi jo endnu på forslaget fra venstre.

Dernæst et par ord i forbindelse med dette om, at det offentlige til stadighed tager først fremfor de private; det er jo heller ikke rigtigt. Hvis man ser på tallene for udviklingen i de offentlige investeringer og i de private investeringer, så er billedet slet ikke, som det ærede medlem hr. Damsgaard fremstiller det. Der har været en voldsom stigning og en god udvikling i de private investeringer, ikke bare inden for industrien, men da også inden for det erhverv, som det ærede medlem kender så meget til, nemlig landbruget, som har haft en voldsom investeringsudvikling i de senere år. Jeg vil bare minde om, at i 1964 steg investeringen i landbrugsbygninger og avlsbygninger m. m. med 75 pct. Nej, sandheden er vel nok den, at der er ikke nogen, der har taget noget. De private investeringer er gået ganske bravt, det skal de også.

Jeg vil lige anholde dette med, at man kunne sammenligne de 16 pct.s stigning på statsbudgettet med de 3 pct.s stigning i produktionen. Det kan man nu ikke, fordi det ene tal er et realværdital, nemlig de 3 pct., som viser udviklingen i den reelle produktion, hvorimod de 16 pct. er et værdital. Hvis man endelig skal sammenligne, må det være de 3 pct. med de 5 pct.

Må jeg i den forbindelse også sige til det ærede medlem hr. Rimstad, at det ikke er rigtigt, at vi har sagt, at staten skal bruge mere, end hvad produktionen stiger med. Det bliver man ved med at påstå, og det er ikke rigtigt. Vi har sagt, at stigningstakten i det offentlige budgets udvikling godt kan være stærkere end stigningstakten i det private forbrug og i den private investering, altså den samlede private sektor. Det er det, vi har sagt, og vi vil også fastholde, at hvis vi skal have den rigtige samfundsøkonomiske udvikling, må det være tilfældet.

Dette være også sagt til det ærede medlem hr. Thestrup, som talte om den dynamiske udvikling og den statiske udvikling.

[Finansministeren.]

Jeg forstod først ikke rigtig denne betragtning, men senere blev jeg klar over, at dette med statistisk og dynamisk var noget, man havde hørt i går aftes i et foredrag af bankchef Lindebrekke fra Norge. Jeg kan også godt lide udtrykkene statistisk og dynamisk, men min opfattelse er, at hvis vi vil sikre en dynamisk udvikling i det danske samfund i de kommende år, er det netop på de offentlige investeringer, vi skal satse. Det er her, vi har det, man kalder flaskehalsene; det har vi i hvert fald på uddannelsesområdet. Hvad med teknikerne, ingeniørerne og mange andre? Det er i virkeligheden her, vi har problemerne, hvis man vil have en virkelig dynamisk produktionsudvikling i det danske samfund.

Der kunne nævnes en hel række andre områder, men jeg skal ikke fordybe mig i det, bare sige dette ene, at jeg tror, at man skal sige farvel til skatteborgermentaliteten. Det er skatteborgermentaliteten, der kommer frem her igen, men det er ikke blot et spørgsmål om at spare nogle penge i skat, det er et spørgsmål om at skabe de fornødne foranstaltninger, skabe grundlaget for en dynamisk udvikling i erhvervslivet, og dette grundlag skaber vi i dag fortrinsvis ad offentlig vej.

Jeg vil først give det ærede medlem fru Grethe Philip en undskyldning for, at jeg ikke svarede på dette med undersøgelsen af refusionsordningerne. Jeg kan svare, at jeg går ud fra, at der kommer et materiale i nær fremtid. Vi er stærkt opmærksomme på det i regeringen, og det var tanken, at vi skulle have haft et materiale frem i økonomiudvalget. På grund af andre ting, investeringsplaner o. s. v., er det ikke kommet, men vi vil prøve på at få dette materiale fra udvalget vedrørende refusionsordningerne frem til regeringens økonomiudvalg i meget nær fremtid og så forhåbentlig også derefter få viderebearbejdet det, så at det kan gå videre til folketinget. Mere tror jeg ikke jeg kan sige om det i dag.

Op så til det ærede medlem hr. Rimstad; det med at leve over evne, det har jeg svaret på. Det ærede medlem sagde også, at han er ikke modstander af en udbygning af de offentlige goder, når det blot er de rigtige offentlige goder. Ja, det er jo det, der er problemet, men vi får jo desværre bare al-

drig rigtig at vide, hvad der er det rigtige. Det er det, vi prøver på i regeringen igen - nem vor 3 års plan at få fastlagt: hvad er de rigtige områder for en indsats fra det offentlige? Det er jo det, man kan diskutere. Nu ved jeg vel, at det ærede medlem kan svare: ja men det har vi ikke lejlighed til at diskutere, for vi er ikke med i det udvalg, hvor man diskuterer det. Men dette skal da også være en mere almindelig bemærkning om den mentalitet, som ligger bag den tankegang, som det ærede medlem giver udtryk for.

Jeg tror ikke, at denne skatteborgermentalitet kan være grundlaget for en god udvikling i det danske samfund. Jeg tror, den har overlevet sig selv; jeg tror ikke, det så meget er dér, problemerne ligger. Man prøver på at bilde befolkningen ind, at det er dér, problemerne ligger, men det er min opfattelse, at de fleste moderne mennesker er fuldt ud klar over, at det koster penge at drive et moderne samfund, og så skal der også betales for det.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen): Jeg takker det ærede medlem hr. Knud Hertling for hans udtalelser, men jeg vil lige for en ordens skyld sige, at da jeg gjorde min bemærkning til det ærede medlems tale om begrebet huse til maskiner kontra huse til boliger, begik jeg måske den fejl, at jeg satte lighedstegn mellem disse huse til maskiner og erhvervsbyggeri; det er for mig det samme.

Jeg skal ikke blande mig i det ærede medlem hr. Vivikes bemærkninger til det ærede medlem hr. Poul Møller; jeg foretrækker at klare for mig selv, men jeg skal blot gentage mine udtalelser fra ordskiftet den forrige dag om at sammenholde Folketingstidende med det, jeg havde sagt, og det, det ærede medlem senere benægtede at have sagt.

Jeg synes, at det er lige lovlig flot og vel også nok lige lovlig dristigt, at det ærede medlem hr. Poul Møller på basis af de udsendelser, vi har fulgt i TV, uden videre betegner de sidste 10-15 års udvikling i Grønland som forfejlet. Jeg tror ikke, det ærede medlem kan få godkendt denne bedømmelse af de to ærede medlemmer fra Grønland. Tværtimod tror jeg nok, man har mange anerkendende ord at sige netop

[Ministeren for Grønland.]

om den udvikling, der er sket. Det gælder på det erhvervsmæssige område, og det gælder også på områder, hvor det drejer sig om boligbyggeri. Jeg skal ikke nægte, at der har været bygget for små boliger i Grønland, og det har jeg netop gjort forsøg på at sige at det er noget, vi vil ændre.

Men må jeg ud over erhvervsbyggeriet nævne udbygningen af sundhedsvæsenet. Det grønlandske sundhedsvæsenets stade giver sig udtryk i den senest foreliggende beretning fra landslægen på Grønland. For ikke så forfærdelig mange år siden var tuberkulosen Grønlands svøbe. Denne sygdom var hovedårsagen til de mange dødsfald i Grønland og den meget lave gennemsnitsalder, der vel lå på 29-30 år, medens gennemsnitsalderen nu næsten er fordoblet. Men hvis man ser den seneste opgørelse fra landslægen, viser det sig, at lungetuberkulose fra at være dødsårsag nr. 1 er flyttet ned på tolvtepladsen. Jeg tror, det vil være en glædelig overraskelse for mange at erfare, at i den seneste opgørelse over dødsårsagerne oplyses det, at lungetuberkulosen har været årsag til 8 dødsfald i hele Grønland. Derfor tror jeg, det er temmelig flot at sige, at den udvikling, der har fundet sted på Grønland, har været aldeles forfejlet; det er en temmelig stærk påstand.

Jeg vil også sige til det ærede medlem hr. Vivike, at jeg har ikke givet udtryk for nogen misfornøjelse over, at jeg ikke havde lejlighed til at se det ærede medlem hr. Knud Hertlings tal. Det har jeg ikke bebrejdet det ærede medlem; jeg har ingen krav på på forhånd at se de taler, der holdes heroppe. Det, jeg har sagt, var, at jeg var ked af, jeg ikke havde kendskab til de problemer, det ærede medlem ville drage frem, fordi jeg mente, det ærede medlem havde krav på måske at få en bedre besvarelse end den, jeg var i stand til at give, når jeg skulle, om jeg så må sige ekstemporere mig ind i besvarelsen.

(Kort bemærkning).

Damsgaard: Sjældent er det blevet sagt så stærkt som af den nuværende finansminister, at offentlige investeringer skal gå forud for private investeringer. Det er socialisme, og det bliver sagt nu. De fleste tidligere højtærede finansministre har skjult

det lidt bedre; den nuværende går lige til biddet, og det jo også den tankegang, der kommer frem ikke blot i talen, men også i finanslovsforslaget. Selvfølgelig er det vigtigt, at uddannelsessektoren udbygges, det ved vi jo alle sammen; men hvem er det, der skal betale denne offentlige investering og denne udbygning? Det skal ud af produktionen alt sammen. Det er derfor ud af den private investering, produktionen skal øges. Det var derfor, jeg sagde i min tale, det er ikke nogen klog politik, ej heller af en socialist, at binde munden på den okse, der skal trække, for så bliver den træt. Derfor bør også den nuværende finansminister prøve at besinde sig på, hvor disse midler til den offentlige investering skal komme fra.

(Kort bemærkning).

Thestrup: Ja, jeg vil også i anledning af den højtærede ministers sidste udtalelse sige, at nu står vi ligesom ved det, der skiller i denne sal, eller i alt fald burde skulle i denne sal, den af den højtærede minister udtrykte, klart socialistiske anskuelse, at skal der komme noget fremskridt, så kan det først og fremmest ske ved udvidelse af det offentlige område, og over for det den lige så klart udtrykte ikke-socialistiske anskuelse, at fremskridtet først og fremmest kommer gennem det private erhvervsliv. Jeg tror i modsætning til den højtærede minister, at fremtiden tilhører den ikke-socialistiske anskuelse.

(Kort bemærkning).

Rimstad: Jeg vil i denne diskussion om socialisme kontra liberalisme, for det er jo det, det drejer sig om, lige tage mit udgangspunkt i en bemærkning, som den højtærede finansminister kom med, om, at her er vi ved sagen, for det er spørgsmålet om de rigtige goder. For os er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi skal have et plejehjem eller ikke et plejehjem, hvorvidt vi skal have en polyteknisk læreanstalt eller ikke en polyteknisk læreanstalt, men det er spørgsmålet om, hvorvidt de investeringer, vi gør i disse ting, er rigtigt gjort. Og derom vil jeg sige, at dér synes jeg, at socialdemokraterne alt for mange gange gør fejl. De investerer for flot. Hvis vi gjorde det samme inden for industrien, som vi gør her i folke-

[Rimstad.]

tinget, så kunne vi ikke eksistere. Når jeg tænker på de beløb, som vi har diskuteret her vedrørende polyteknisk læreanstalt, og når jeg så fra et af byggeudvalgets medlemmer klart bliver gjort opmærksom på, at hvis vi havde bygget i den standard, som vi kender inden for industrien, så kunne der være sparet i størrelsesordenen 100 mill. kr., så er det, vi siger, at det gælder om at finde ud af at gøre de rigtige investeringer og ikke at gøre de største.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Ja, jeg synes netop det, der nu er blevet sagt af de tre ærede ordførere, viser, hvor problemet ligger i debatten om den økonomiske politik. Her prøver man på, som man har gjort det så ofte før, at gøre det til et spørgsmål om socialisme kontra liberalisme. Som alle ved, eksisterer der jo ingen egentlig liberalisme i dag i noget vestligt samfund. Man har for længst erkendt, at hvis det økonomiske liv skal kunne fungere, så skal staten med, så skal der føres økonomisk politik, og det er ikke noget, de enkelte virksomheder kan klare selv. Jeg tror i øvrigt, at det ærede medlem hr. Rimstad med hensyn til, om industrien kan klare sig selv, kender en lille smule til, at der også er noget, der hedder en stat, der måske kan række en hjælpende hånd ved lejlighed. Jeg skal ikke komme nærmere ind på det.

Det er jo slet ikke rigtigt, som det bliver fremstillet med dette frie erhvervsliv, som gør det så langt, langt bedre, end staten kan gøre det. Der er mange også dårlige ting, naturligvis, i statsadministrationen, ligesom der er det i private virksomheder, men det, det drejer sig om i denne debat om finanspolitikken, det er at skabe det økonomiske samvirke mellem statens økonomi og samfundets økonomi, mellem de private virksomheders økonomi og den økonomiske politik, som staten prøver på at drive, for at de private virksomheder kan trives uden at komme ud for de kriser og ulykker, som man har kendt tidligere.

Her er jeg da glad for at kunne sige og gentage det, jeg sagde forleden dag, at her har socialismen virkelig gjort en indsats, og her har socialdemokraterne gjort en indsats. Alt det, man har bekæmpet fra de

ærede ordføreres partier igennem en år-række, er jo det, der har sejret i dag; alt det, man for ikke så forfærdelig mange år siden sagde var forkert, er jo det, der er rigtigt i dag. Hele den linje, som socialdemokratiet har anlagt i den fulde beskæftigelses politik, er jo i dag blankt anerkendt af de ærede ordføreres partier; der er simpelt hen ingen partier i dagens Danmark eller i andre vestlige lande, som kan undlade at anerkende den fulde beskæftigelses politik. Og så bliver det jo ikke andet end fraser, det andet, dette med socialisme kontra liberalisme.

Jeg har jo i øvrigt heller ikke sagt, hvis man skal gå ind på de enkelte bemærkninger, at de offentlige investeringer skal stige stærkere end de private. Det har jeg aldrig nogen sinde sagt. Jeg sagde, at jeg regnede med, at stigningen i det offentlige budget i de kommende år vil blive noget stærkere end stigningen i den totale produktion, altså takten, ikke at man stjæler mere eller tager mere, eller hvilket udtryk, man vil bruge, end det, der er til rådighed, men at stigningstakten bliver stærkere. Og det tror jeg alle inderst inde også giver mig ret i. Vi ved jo alle sammen, at der er alle disse meget store offentlige opgaver, som skal løses, ikke mindst for at det private erhvervsliv skal blive i stand til at klare sine opgaver. Selv det ærede medlem hr. Rimstads private erhvervsvirksomhed har vist også et vist behov i hvert fald for statens økonomiske politik.

Det kan jo ikke nytte noget, at man her stiller disse ting så skarpt op, at det ikke har noget som helst med virkeligheden at gøre. De private investeringer er jo steget mindst lige så stærkt som de offentlige. Det er forkert, vil jeg sige til det ærede medlem hr. Damsgaard, at stille det op på den måde, han gør. Der har været en meget stærk stigning i de private investeringer.

Man kan heller ikke sige det på den måde, at hvis det offentlige udvikler sit område, så tager man det ud af økonomien. Det er jo det samme som at sige, at alle de mennesker, som er beskæftiget inden for det offentlige, er uproduktivt beskæftiget. Vil det ærede medlem virkelig opretholde det standpunkt, at alle de mennesker, der er beskæftiget inden for offentlig virksomhed i dag,

[Finansministeren.]

er uproduktivt beskæftiget, mens de, der er beskæftiget inden for private erhverv, er produktivt beskæftiget? Jeg tror ikke, det synspunkt kan holde stik. Jeg tror, vi må gå ind til den konkrete diskussion. Hvad er det, der skal til, for at samfundsudviklingen kan fortsætte på en rimelig måde og med en rimelig stigningstakt og opretholdelse af fuld beskæftigelse? Og så kan man godt lade fraserne ligge. Så er det realiteterne, det drejer sig om. Altså, hvis det skal være en klar socialistisk anskuelse, det, jeg her har givet udtryk for, vil jeg sige til det ærede medlem hr. Thestrup, så spår jeg socialismen en meget stor fremtid.

(Kort bemærkning).

Damsgaard: Ja, nu er det jo ved at udvikle sig til en principdebat. Der er noget forfriskende over, at vi nu har fået en finansminister, der vil være ved, at han er socialdemokrat, og at han er socialist, og at man vil føre det ud i livet, og endda er stolt af det. Nu er det ikke en frase for mig, når jeg taler om det private erhvervsliv. Det er nemlig en nødvendig ting, at dette private erhvervsliv får gode kår her i landet.

Jeg forstod den højtærede finansminister sådan, at han stillede sammen det frie erhvervsliv og statsadministrationen. Al respekt for statsadministrationens dygtige folk; selvfølgelig er det ikke uproduktivt, hvad de laver, men der er den væsentlige forskel, at samfundet ikke kan leve af en sæk så dygtig statsadministration. Goderne kommer nu engang ud af produktionen, og produktionen er i væsentlig grad knyttet til det frie erhvervsliv. Derfor vil jeg aldrig godkende, at disse offentlige investeringer skal være vigtigere og nyttigere for slet ikke at tale om mere produktive end investeringer i det private erhvervsliv. Det er ud af produktionen, vi skal skabe mulighed for at kunne opfylde disse mange krav, det offentlige skal administrere: uddannelse,

sygehuse, plejehjem og alt det dér; men vi må ikke glemme, hvor roden til goderne er.

(Kort bemærkning).

Rimstad: Det lykkedes den højtærede finansminister to gange i sit svar før at gøre opmærksom på, at også jeg måtte kende til, hvilken hjælp staten kan give. Derfor bliver jeg nødt til her ganske kort at nævne, hvad det er, den højtærede finansminister mener med sine ord.

Det er først spørgsmålet om eksportkrediten, som vi har haft en principiel diskussion om. Det er erkendt både af venstre, de konservative og mit parti, at det drejer sig om en opgave, hvor man skal løfte i flok, og hvor staten har den interesse at få valuta hjem og til gengæld stiller kreditten til rådighed; så det er i og for sig ikke et spørgsmål om at få hjælp til de private erhverv.

Det andet spørgsmål er egnsudviklingen. Egnsudviklingsloven hviler jo på det forhold, at man vil beskæftige nogle folk, som mangler beskæftigelse, og derfor tilbyder man initiativet den kapital, initiativet mangler for at bringe disse mennesker i beskæftigelse. Det er det tilbud, jeg har taget imod. Jeg anser min hjælp for at få folkene i gang for lige så værdifuld som den hjælp, staten yder mig med hensyn til kapitalinvestering.

Finansministeren (Henry Grønbaum): Jeg skal ikke sige mere om det ærede medlem hr. Rimstads virksomhed og forbindelse med det offentlige — kun konstatere, at det er sådan, som jeg vidste i forvejen. Men det er da ikke den eneste virksomhed her i landet, der har det sådan; det er ganske normalt, at man har disse forbindelser med den offentlige økonomi, og jeg tror også, at virksomhederne stort set er tilfreds med det samarbejde, der er med det offentlige på disse og andre områder. Det, jeg vil have frem i billedet, er bare, at det måske er meget godt med disse slagord om socialisme og liberalisme, men i praksis skal der nu

[Finansministeren.]

etableres et samarbejde til gavn også for erhvervslivet. Derfor skal man ikke stille disse ting for skarpt op.

Jeg vil sige til det ærede medlem hr. Damsgaard, at nu er det altså pludselig blevet statsadministrationen, han snakker om. Men det er jo ikke det, vi ellers har drøftet; vi drøfter finansloven og statsbudgettet og ikke denne lille del af det, der er statsadministrationen.

Vi drøfter spørgsmålet om, hvad der skal bruges af penge til uddannelse — gymnasier, tekniske højskoler og hele det vældige område forskningen, som jo i dag er almindelig anerkendt som nødvendig for, at den moderne industri kan videreudvikle sig. Vi drøfter også transportvæsenets udvikling, men ikke statsadministrationen som sådan. I øvrigt er det et karakteristisk træk ved moderne erhvervsliv, at det netop er administrationen, der udvikler sig. Læg også mærke til det. Det er på mange områder i dag administrationen, der skaber den rationalisering, der finder sted inden for dansk erhvervsliv. Antallet af funktionærer er stærkt stigende inden for det private erhvervsliv, så det er altså en almindelig, en generel udvikling i samfundet i dag.

Både jeg og regeringen er enig i, at det er produktionen, der skal bære levestandarden; derfor skal produktionen have de bedst mulige vilkår, og derfor skal der føres en økonomisk politik over for industrien, landbruget o. s. v., som giver disse erhvervsmulighed for at udøve deres gerning og skabe en højere produktion. Det mener vi i regeringen vi bedst gør ved at tilrettelægge den økonomiske politik på en sådan måde, at der skabes økonomisk balance. Det er det, den økonomiske diskussion drejer sig om, og det er det, der er vigtigt.

Første næstformand (From): Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af gårs dato meddeler kirkeministeren, at hun i overensstemmelse med forretningsordenens § 19, stk. 3, ønsker at give folketinget en redegørelse for flytningen af de tyske krigsdøde her i landet.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 9. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

Fortsættelse af første behandling af:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967.

Mødet hævet kl. 17³⁷.

38. møde.

Torsdag den 9. december kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Hanne Budtz, A. Chr. Andersen, Henry Christensen, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Poul Møller, Harald Nielsen, Poul Sørensen og Weikop har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående ophævelse af biografbevillingssystemet.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Hanne Budtz): I samlingerne 1955-56 og 1956-57 fremsatte venstre og det konservative folkeparti forslag til folketingsbeslutning med det formål at få biografdrift til at overgå til fri næring i stedet for at overlade dette erhverv til bevillingshavere.

Det lykkedes ikke at få gennemført forslagene; senere har folketinget gennemført lov om film og biografer i 1964, som afløste den tidligere biograflov. Udvalget, der behandlede lovforslaget, besluttede dengang at udskyde spørgsmålet om eventuel ændring af formen for biografnæring til senere for at fremskynde vedtagelsen af bl. a. filmsfonden.

For nylig har vi gennem pressen erfaret at den højtærede minister for kulturelle anliggender ville fremsætte forslag i folketinget til ophævelse af bevillingssystemet.

Da dette forslag endnu ikke foreligger fra ministeren, ønsker forslagsstillerne at medvirke til fremskyndelse af behandlingen af sagen ved hermed at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning angående ophævelse af biografbevillingssystemet.*